

Marxisme eller nasjonalisme

Igjen om det nasjonale spørsmålet og sosialpatriotismen

«Opportunistene har forkasta vedtaka fra kongressene i Stuttgart, København og Basel, som forplikta sosialister i alle land til å kjempe mot sjåvinismen under alle tenkelige vilkår, som forplikta sosialistene til å svare på enhver krig som borgerskapet og regjeringene starta, med forsterka propaganda om borgerkrig og sosial revolusjon. Sammenbruddet i Den andre internasjonales, er sammenbruddet for opportunistene. (...) Opportunistene har lagt grunnen for dette sammenbruddet ved å forkynne borgerlig sjåvinisme under dekke av patriotisme og fedrelandsforsvar, og overse eller avvise den grunnleggende sannheten i sosialismen om at arbeiderne ikke har noe fedreland. Denne sannheten blei satt fram i Det kommunistiske manifestet for lenge siden.»¹

Lenin

«Revisjonisme er å revidere de marxistiske prinsippene gjennom å påberope nye omstendigheter. Lenin sa at revisjonismen er borgerskapets offensiv innad i proletariatets rekke, og at for å bekjempe imperialismen må en også bekjempe revisjonismen, da disse utgjør to sider av samme mynt. Lenin understreker at revisjonismens mål er å splitte proletariatets faglige og politiske bevegelse, og skaper splittelse i sosialismen. Gjennom hans treffsikre og nådeløse kamp mot revisjonismen, fremmet også Lenin foran første verdenskrig behovet for å forvandle den imperialistiske krigen til en revolusjonær krig, og å avsløre de gamle revisjonistene som sosialpatrioter.»²

Perus Kommunistiske Parti

Innledning

Forfatteren bak bloggen *MLM Thoughts*, som for å få det ubeskjedne akronymet MAO har kalt seg Mats Alfred Olsen, publiserte i april i år en tekst ved navn «Marxismen og det nasjonale spørsmålet». Det uttrykte formålet med hans tekst er å kritisere vår artikkel om å vende tilbake til marxismen i det nasjonale spørsmålet, publisert i fjor.³ Olsens tekst er også publisert på nettstedet *Raud Tid*, men da med tittelen «Kan marxister være

¹ Lenin, V.I., «Krigen og det russiske sosialdemokratiet», i *Utvalgte verker i 12 bind*, bd. 6, Oslo: Oktober, 1976, s. 14-15.

² Perus Kommunistiske Parti, sentralkomiteen, «Den internasjonale linja», i *Grunnlaget for partiets enhet*, Forlaget Røde Fane, 2019, s. 74.

<https://tjen-folket.no/index.php/2019/02/07/den-internasjonale-linjen/>

³ Redaksjonen for tidsskriftet *Røde Fane*, «Tilbake til marxismen i det nasjonale spørsmålet – et oppgjør med sosialpatriotismen», publisert av *Tjen Folket Media* 26. september 2020.

<https://tjen-folket.no/index.php/2020/09/26/tilbake-til-marxismen-i-det-nasjonale-sporsmalet/>

nasjonale patrioter?».⁴ Vi ser ingen vesentlig forskjell på disse to tekstene, annet enn ny overskrift og nye undertekster ved andre gangs publisering, og velger derfor å sitere fra den første versjonen, når vi i denne artikkelen svarer på Olsens kritikk og spørsmålene han reiser. Vi vil videre ikke bare begrense oss til å svare. I denne artikkelen vil vi trenge dypere ned i spørsmålet om nasjonalisme og sosialpatriotisme, vi vil legge fram vårt foreløpige syn på EU-kampen og spørsmålet om norsk EU-medlemskap, og i dette perspektivet vil vi legge fram noe generelt om en marxistisk forståelse av imperialismen i dag, og noe prinsipielt om den borgerlige staten og om klasseallianser.

Olsen skriver innledningsvis at selv om det er mye bra i vår første artikkel, og at den er grundig, så inneholder den «noen politiske feil» som han mener ikke kan stå uimotsagt. Et viktig poeng for ham, er at vi angivelig undervurderer nasjonalismens påvirkningskraft. Olsen er også kritisk til at vi ikke behandler EU-kampen i vår artikkel, som han anser som «spørsmålet som har vært det viktigste politiske spørsmålet i Norge relatert til norsk nasjonal sjørråderett siden krigen». Han hevder EU ble dannet som konsekvens av at «nasjonene er blitt for snevert for de store kapitalistiske selskapene»(sic), og han konkluderer, med utgangspunkt i det nasjonale spørsmålet og EU-saken, med at «kommunistene må tilstrebe å lage allianser med deler av småborgerskapet». Vår artikkel vil som et svar på dette derfor behandle forståelsen av EU og andre internasjonale organisasjoner, imperialismen i vårt tid og de borgerlige statenes rolle i denne konteksten, som må danne fundamentet for en marxistisk forståelse av EU. Dette er sentrale spørsmål hvor Olsen, slik vi ser det, legger fram ideer som er fullstendig i strid med marxismen, under dekke av å være «oppdateringer» (revideringer) av Lenins imperialismeteorii.

Slik vi forstår Olsen mener han at imperialismen har gått inn i en ny fase, og at borgerskapets øverste sjikt ikke lenger trenger nasjonen eller nasjonalismen, og at disse tvert om står i veien for monopolborgerskapet i deres jag etter større markeder og mer profitt. Nasjonalisme forstås i forlengelsen av dette synet som en progressiv kraft, hvor proletariatet kan finne sammen med småborgerskapet under nasjonens fane, i kamp mot imperialismens utvikling. Vi oppfatter dette som senteret i hans argumentasjon, hans hovedargument. Vi vil i artikkelen også vise hvordan Olsen deler dette synet med Pål Steigan, og at denne vurderingen er sentral for den sosialsjøvinistiske retningen, som kommer konkret til uttrykk i flere blogger og politiske grupper ikke bare i Norge, men også i Sverige, fordi dette er en internasjonal tendens i de imperialistiske landene, og her i landet har slik nasjonalisme hele tiden vært dominerende i den såkalte ML-bevegelsen. Vår artikkel er på mange måter et nytt oppgjør med denne tenkningen, for å fordype forståelsen av og intensivere kampen mot sosialpatriotismen, og rett og slett mot all opportuniste og revisjonisme i de imperialistiske landene.

Innledende om klassekamp, finansherrer og småborgerskapets hang til nasjonalisme

⁴ Olsen, Mats A., «Kan marxister være nasjonale patrioter?» publisert 27. mars 2021 på bloggen *MLM Thoughts*. Alle sitater i det videre, der ikke annet er oppført, er hentet fra nevnte artikkel. <https://mlmt.home.blog/2021/03/27/marxismen-og-det-nasjonale-sporsmalet>

Innledningsvis må vi å takke Olsen for et kritisk tilsvaer til vaar artikkel, og for anledningen det gir til å føre kampen mot nasjonalismen på venstresida videre. Vi takker for dette, selv om forfatteren slik vi ser det, sporer av og havner langt unna det hovedsakelige anliggendet i vaar opprinnelige artikkel, nemlig å kritisere og på nytt knuse sosialpatriotismen i den revolusjonære bevegelsen i Norge, ved å vende tilbake til Stalins marxistiske teori om nasjonen og det nasjonale spørsmålet. I forfatterens avsporing reiser han samtidig en rekke andre spørsmål, enkelte av dem svært viktige for alle revolusjonære, som vi mer enn gjerne vil forsøke å besvare. Vaart svar har blitt langt sammenliknet med kritikken. Vi forsøker å behandle problemstillingene som reises på en grundig måte, fordi disse berører svært sentrale teorier og prinsipper, og den avgjørende viktige konkrete analysen av imperialismen i dag. Dessuten ser vi det som en anledning til å utvikle vaar egen forståelse og til å bidra til videre studier av disse spørsmålene i den revolusjonære bevegelsen. Vi ser derfor denne teksten ikke hovedsakelig som et bidrag til en aktuell debatt om nasjonalisme på venstresida i dag, men som en første skisse til en maoistisk analyse av EU-kampen i Norge, som en gjendrivelse av viktige feiloppfatninger om imperialismen, som vi finner mange steder og som stadig vil føres inn i den revolusjonære bevegelsen på nytt fra småborgerlig hold, og til sist som en skoleringstekst i form av en introduksjon til marxistiske teorier om imperialismen, den europeiske union og det nasjonale spørsmålet. Et slikt omfattende formål krever at vi grunngir vaare synspunkter grundig, og at vi underbygger dem med argumentasjon, sitater og referanser.

Videre må vi si oss fullstendig enig med forfatteren i at det finnes grunnlag for klasseallianser mellom proletariatet og småborgerskapet. Det interessante spørsmålet er likevel ikke *om* slike allianser *kan* skapes, men hvilken politisk enhet slike allianser skal bygge på i de enkelte situasjonene og periodene, og hvilke fiender de skal rettes mot. Vi skiller videre mellom strategiske allianser innenfor den revolusjonære enhetsfronten, altså fronten for revolusjonen som forener også småborgerlige grupper under proletariatets ledelse, og de taktiske alliansene som er mer avgrenset. De taktiske alliansene må, selv om de avgrenses til enkeltsaker eller bestemte etapper i utviklingen av den revolusjonære bevegelsen, likevel tjene den helhetlige revolusjonære strategien. Delen må tjene helheten. Revolusjonære kan ikke gå inn for allianser som hemmer eller saboterer den revolusjonære bevegelsen og den revolusjonære strategien. Revolusjonære kan ikke gjøre hvilke som helst kompromisser eller inngå hvilke som helst allianser på et hvilket som helst grunnlag, heller ikke med grupper som man i konkrete situasjoner og bestemte perioder *kan* samarbeide med. For å si det med Lenin:

«Men derav framgår at det er nødvendig, absolutt nødvendig for proletariatets avantgarde, for dets klassebevisste del, for det kommunistiske partiet å gripe til taktiske manøvrer, til overenskomster og kompromisser med forskjellige proletariske grupper, med forskjellige partier av arbeidere og små eiendomsbesittere. Alt avhenger her av om man *forstår* å bruke taktikken til å *høyne* og ikke til å senke det *alminnelige* nivå for den proletariske klassebevisstheten, for den revolusjonære ånd, evnen til kamp og seier.»⁵

Vi må videre kjempe for proletarisk ledelse. Vi kan ikke godta at proletariatet som kommunistene representerer, igjen ender opp som haleheng til representantene for småborgerskapet. Blii proletariatets representanter ledet av småborgerskapet, ender vi som

⁵ Lenin, «Radikalismen» - *kommunismens barnesykdom*, Oslo: Ny dag, 1969, s. 65.

haleheng til borgerskapet eller en av borgerskapets fraksjoner. På lang sikt finnes det ingen «tredje vei», bare den ene veien som leder til den sosialistiske revolusjonen, og alle de utallige andre veiene som uten unntak leder til å utsette kapitalismens uunngåelige fall. Taktiske allianser er ikke allianser for revolusjon, men de må like fullt tjene utvikling av den revolusjonære bevegelsen. En allianse på nasjonalistisk grunnlag vil tjene til å sabotere, splitte og spore av en slik bevegelse. Vi presiserer igjen at vi snakker om taktiske allianser her, og ikke om enhetsfronten for revolusjonen. Denne er ikke taktisk men strategisk, altså er den langsiktig og ikke kortsiktig, og den er en samling av alle revolusjonære klasser og grupper for folkekrigen. Enhetsfronten ledes absolutt av kommunistpartiet gjennom folkehæren. Kommunistpartiet vil søke å inkorporere stadig større deler av småborgerskapet i enhetsfronten, i kampen for den sosialistiske revolusjonen. Særlig de lavere sjiktene av småborgerskapet vil være mottakelige for revolusjonær mobilisering, politisering og organisering, og da særlig når den nye makta legemliggjøres eller i perioder hvor kriser gjør at folkemassene opplever politisk, økonomisk og sosial usikkerhet.

De småborgerlige opportunistiske gruppene fylker seg i dag, slik de pleier, bak hver sin fraksjon av storborgerskapet. De samles politisk i tråd med sine klasseinteresser, og søker dit de tror disse tjenes best. Som formann Mao slo fast er det «menneskets tilværelse i samfunnet som bestemmer dets tenkning»⁶ og all tenkning har dermed et klassemessig opphav i klassesamfunnet. Forstår vi dette, anvender vi dette konkret i dagens kontekst, kan vi forstå hvorfor småborgerlige grupper trekker i forskjellig retning i de konkrete dagsaktuelle politiske stridsspørsmålene. Ser vi på debatten om koronarestriksjoner for eksempel, ser vi et tydelig skille mellom de som ønsker mer statlige restriksjoner og de som ønsker mer privat frihet. Førstnevnte er gjerne offentlig ansatte, byråkrater, sykepleiere, funksjonærer, lærere og så videre. Disse samler seg rundt staten og regjeringen, og ser helst at disse skulle gått lenger i å stenge grenser, og generell nedstengning av samfunnet. De vil holde skoler åpne, men stenge grensene for arbeidsinnvandrere. Dette standpunktet er helt i tråd med deres klasseinteresser, selv om det som vanlig i politikken, fremstilles å være til «fellesskapets beste». På den andre siden finner vi restauranteiere, butikkeiere og kulturarbeidere, som protesterer mot restriksjonene og klager på støtteordningene som ikke kommer de små aktørene til gode. Innen storborgerskapet representeres de til en viss grad av NHO og særlig Norsk Industri, som har sikret en viss arbeidsinnvandring gjennom pandemien. På begge sider finnes ytterliggående småborgerlige grupper. Noen leger ville tidlig stenge samfunnet mer eller mindre fullstendig ned, og stenge grensene helt. Noen småkapitalister, bohemer og filleproletariske elementer har brent munnbind, motsatt seg vaksine og antydnet at viruset kanskje slett ikke finnes. Det er ikke så interessant for disse å drøfte saken vitenskapelig, da deres klasseinteresse er såpass tydelig: De ledende kreftene i dette har tapt sine livsverk på nedstengningen, og de ser fra før av ingen grunn til å stole på monopolborgerskapet og dets regjering.

Marxismen hjelper oss også til å forstå hvorfor de småborgerlige radikalfeministene hyller «sexkjøpsloven», mens de liberalistiske og anarkistiske småborgerne hyller «sexarbeid». Her konsentreres klassestandpunkt i motstrid til hverandre: sosialarbeideren mot kremmeren, helsefagarbeideren mot halliken, den statsansatte mot den selvstendig næringsdrivende, funksjonæren mot bohemen. I begge tilfeller skyves hensynet til de prostituerte fram, men ingen av de to retningene kan tilby noen virkelig løsning på problemet, fordi dette vil vedvare så lenge vi har kapitalisme. Den ideologiske og politiske kampen om prostitusjon, gjenspeiler

⁶ Mao Zedong, *Sitater av formann Mao*, Forlaget for fremmede språk i Peking, 1969.

innenfor småborgerskapet kampen mellom ulike grupper med ulike økonomiske og politiske interesser. Alle politiske grupper og partier representerer klasser, og innenfor det borgerlige samfunnet og den borgerlige staten, konkretiseres den innbyrdes kampen i borgerskapet og småborgerskapet i kampen mellom partier og andre interessegrupper.

EU-kampen må også forstås i et slikt perspektiv, på grunnlag av en klasseanalyse og en vurdering av de kjempende bevegelsenes klasseinteresser og klassestandpunkt. Kampen om EU, hvor vi ser partier som Senterpartiet, Frp og SV på nei-sida, er uttrykk for fraksjonskampen i borgerskapet og småborgerskapet, samt i interessene til de enkelte småborgerlige sjiktene. EU-kampen har aldri vært noen skjebnekamp for den norske *nasjonen*, slik enkelte har framstilt det som. Den norske nasjonen er en borgerlig og imperialistisk nasjon, som lever i beste velgående, enten den er innenfor eller utenfor EU-alliansen. Like lite som EU har truet den svenske, danske eller finske nasjonen, og spesielt ikke den tyske eller franske, like lite har EU-medlemskapet vært noen trussel mot Norge som *nasjon*. Ei heller *selvråderetten* ville forsvinne ved EU-medlemskap, da den norske staten og det norske monopolborgerskapet ville beholdt sitt voldsapparat i form av det norske politiet og militæret, alle sine institusjoner i statssystemet og all, eller iallefall det meste av, sin kapital. Det er marxistisk ABC at makta springer ut av geværet og at borgerskapets stilling i samfunnet hviler på dets kontroll over produksjonsmidlene. Den som beholder sine sin kapital, sine geværer og sitt statsapparat for øvrig, oppgir selvsagt ikke sin selvråderett. Forstår man ikke dette, vil man på den andre siden ikke forstå konseptet *halvkoloni*, og alle formelt uavhengige land i Asia, Afrika og Latin-Amerika vil se selvstendige ut, selv om imperialistene dominerer dem økonomisk.

Innenfor EU ville Norge blitt et av de rikeste landene. Målt i bruttonasjonalprodukt (BNP) per innbygger er det bare Luxembourg (eventuelt også Irland) som overgår Norge av EU-landene⁷. Tross Norges relativt lave innbyggertall, er det i absolutte tall kun 11 av 27 medlemmer av EU, som har større BNP enn Norge.⁸ Av disse er det to land (Irland og Polen), hvor utenlandsk kapital er dominerende i økonomien og som er blitt definert som halvkolonier. Norske selskaper kontrollerer dessuten enorme verdier i andre land, særlig i halvkoloniene. Som EU-medlem ville Norge fått *utvidet* enda mer sine muligheter til å utbytte proletariatet i Baltikum, Polen, Balkan og andre land som kan defineres som halvkolonier. Slik sett er problemet med EU-medlemskap, for virkelige revolusjonære altså, ikke hovedsakelig at Norge ville *tape* på medlemskapet, men at Norge ville *tjene* på det. Norsk finanskapital ville ikke vært i noen fare for å bli overtatt av den tyske, og den som tviler på dette kan se på forholda i Sverige og Danmark. Ser det ut som disse har blitt halvkolonier? Vi er klar over at sjåvinister som *Resett* og *Document*, og det rasistiske partiet Demokratene, fremstiller Norge som en vasall og lydstat under FN(!), NATO og EU (via EØS), men dette er grunnleggende feil. De som setter fram liknende tanker på venstresida bidrar til å tåkelegge eller skjønne imperialismen generelt, og norsk imperialisme spesielt.

Vi vil i sammenheng med Olsens syn på EU, og hele problematikken knyttet til det nasjonale spørsmålet i dag, nevne en «analyse» Pål Steigan⁹ har lagt fram på sin nettside gjennom flere

⁷ Knut Ø. Sørensen «Sammenligninger av BNP mellom land», publisert av Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa_98/kap1.pdf

⁸ Verdensbankens database med oversikt over BNP per land målt i dollar. https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?most_recent_value_desc=true

⁹ Tidligere leder av AKP(m-l).

artikler. Steigans tanker om imperialism og nasjonalisme kan tjene som et skoleeksempel på hvor galt det går om man i «marxistisk» forkledning fullstendig avviser marxismens teori om det nasjonale og koloniale spørsmålet. Vi hevder ikke at forfatteren på *MLM Thoughts* deler syn med Steigan i alle spørsmål, men vi mener det nøkternt kan slås fast at begge hovedargument i denne forbindelse, er at Lenins imperialismeteori må oppdateres på grunn av en endring hvor nasjonalstatene er blitt «for trange» for monopolkapitalen, og at det nå finnes en motsigelse mellom monopolkapital (eller «finansfyrstene» som Steigan kaller dem) og nasjonene allment. Her er Olsen og Steigan sine syn så godt som identiske, og da ingen av dem er skjøre snøfnugg, men skryter av å være rasjonelle mennesker, tåler de nok godt at vi påpeker at de også har dette synet til felles med Europas og Nord-Amerikas såkalte «ytre høyre». Det er ikke uten grunn at leserne og bidragsyterne til *Resett* og *Document*, samt tillitsvalgte i Demokratene og Alliansen, setter pris på *steigan.no* og ikke bare sprer artiklene om innvandring, koronavirus og 5G-nettet, men også artiklene som handler om «finansfyrster» og «globalisme», altså det resirkulerte gamle eventyret om en kosmopolitisk finanskapital som dolker nasjonene i ryggen.

Forestillingen om et unasjonalt finansoligarki med herredømme over verden ser vi overalt blant «høyrepopulister» og fascister. Det er på bakgrunn av et slikt verdensbilde at Trump valgte slagordet «Make America Great Again». Om noen finner det usmakelig å trekke denne parallellen, så må vi dessverre si at denne ideologiske enheten allerede har kommet tydelig til uttrykk. Trond Andresen, skribent på Steigans nettavis og tidligere AKP (m-l)-medlem, har støttet Le Pen mot Macron i Frankrike.¹⁰ Med sin venn Hans Olav Brendberg, som har en nærmest manisk fascinasjon for jøder og «jødisk makt», har Andresen skrytt av å hatt møte med Hans Jørgen «Lysglimt» i fascistiske Alliansen. Det er også en rekke andre tilfeller av samrøre mellom Steigan og såkalt «alternativ-høyre» og «alternative» (les: rasistiske) medier, som *Resett* og *Document*.

Steigan har trukket tesen om at nasjonalisme kan være felles grunn for allianse med småborgerskapet to skritt lenger enn Olsen. Steigan har identifisert konkrete småborgerlige sjåvinistiske grupper og partier som kan være alliansepartnere mot den felles fienden: «finansfyrstene» og deres «globalisme», og han har søkt konkret politisk enhet med dem. Flere år før pandemien og krisa i 2019/2020 skrev Steigan mange artikler mot «masseinnvandring» og islamisme, altså gjorde han allerede da felles front med fascistene. I dag protesterer han sammen med dem i koronademonstrasjoner, og det uten forbehold eller at vi kan se noen uvilje fra noen av partene. Dette er dessverre logiske skritt, men vi er likevel glade for at Olsen med sin antirasistiske grunnholdning, avviser slike samarbeid og posisjonerer seg som motstander av Steigan. Olsen avviser, som oss, enhver allianse som er åpen for rasister og fascister, noe han presiserer i sin tekst. Steigan har ikke denne ryggmargsrefleksen. Han argumenterer med at «de virkelige fascistene» er «finansfyrstene», som om det kun kan finnes én form for fascisme¹¹, eller at kommunister kan samarbeide med

¹⁰ NTB, «Da Trond Andresen skrev om sin støtte til Marine Le Pen, ble det for mye for Klassekampen og Bjørgulv Braanen», publisert på *Medier24* 15. desember 2016.

<https://m24.no/bjorgulv-braanen-klassekampen-marine-le-pen/da-trond-andresen-skrev-om-sin-stotte-til-marine-le-pen-ble-det-for-mye-for-klassekampen-og-bjorgulv-braanen/146326>

¹¹ Også på 1920- og 1930-tallet fantes fascister som kjempet mot hverandre. I Østerrike fant det sted blodige kamper mellom nazister og «austrofascister» og innad i nazipartiet er «de lange knivers natt» et eksempel på hvor iherdig fascister kan stå mot fascister. Siden har fascistoide regimer i mange land stått mot hverandre, for eksempel oberstenes regjering i Hellas mot den tyrkiske fascistiske staten. I dagens Ukraina har nazister kjempet på begge sider i konflikten. Kort sagt: Det finnes ikke en «vår tids fascisme» som gjør at «den gamle fascismen»

hitlerister og lignende krefter, så lenge disse er små. Det er uhyre naivt, det er farlig, og det er et dolkestøt i ryggen på antifascister og de delene av massene, for eksempel LGBT-folk, svarte og muslimer, som er direkte utsatt for rasistisk hets og vold. Steigan og hans kumpaner gir et håndslag til flere fascistiske grupper og skaper en arena hvor disse kan rekruttere og spre sine syn, beskyttet av en større «front».

Når det er sagt, altså etter at vi har trukket et skarpt skille mellom vår vurdering av Olsen og vår vurdering av Steigan, kan vi likevel ikke lese Olsen på noen annen måte, enn at han grovt sett deler Steigans syn på imperialismen i dag og dens innvirkning på det nasjonale spørsmålet og spørsmålet om nasjonalisme «fra venstre». «Nasjonene er blitt for trange» for monopolborgerskapet, hevder Olsen, og dermed blir nasjonalisme en positiv motkraft mot makthaverne i dette «nye stadiet» av kapitalismen.

Slik vi ser det er dette både svært feil og svært farlig, og derfor behandler vi spørsmålet så grundig som vi i skrivende stund er i stand til. Artikkelens lengde og tematiske spredning er *ikke* et uttrykk for vår vurdering av hvor politisk viktige verken *MLM Thoughts* eller Pål Steigans *Mot Dag* er for oss eller for andre. Det er kun et uttrykk for hvor alvorlig vi tar på imperialismen, forståelsen av det nasjonale spørsmålet, nasjonalismen, og til syvende og sist hvor farlig vi mener sosialpatriotismen er. Spørsmålet om nasjonalisme og sosialpatriotisme er uhyre viktig i et imperialistisk land. Småborgerlige sosialister og arbeideraristokrater har en sterk dragning mot forskjellige former for nasjonalisme, og andre småborgerlige sjikt mot andre former for identitetspolitikk. Som all annen tenkning har nasjonalisme på venstresida en klassekarakter. Proletariatet som en internasjonal klasse har ingen interesse av nasjonalismen, men for borgerskapet og småborgerskapet, for både de statsansatte funksjonærene, bøndene, de intellektuelle og de selveiende bedriftseierne, forholder det seg annerledes. Vi foretar dessuten med denne teksten enda et oppgjør med sider ved tradisjonen vi selv kommer fra, og med feil vi selv har begått eller som vi har bidratt til å begå.

For en rekke grupper i småborgerskapet blir nasjonalismen et ideologisk bolverk mot historiens gang og kapitalismens tendens til å forenkle klassemotsetningene. Det blir for dem en siste utvei for å hindre proletariseringen av nye sjikt av småborgerskapet. Dette er selvsagt en rent ideell og teoretisk utvei, for i virkeligheten kan ingenting stanse historiens hjul, som ubønnhørlig ruller framover og til slutt vil det legge den gamle ordenen, inkludert de gamle grensene, statene og nasjonene, i grus. Men selv om det er fåfengt, så er motviljen mot framskrittet uansett uttrykk for en klassemessig sosial og økonomisk basis for dragningen som arbeideraristokratiet og store deler av småborgerskapet har mot nasjonalismen. Det er på dette grunnlaget vi må forstå *steigan.no*, Venstrepopulistene, Fråmåt Sverige, Malmölistan og Örebropartiet, for å nevne noen venstrenasjonalistiske grupper og initiativer som er oppstått de siste årene. Verdt å nevne er også tendensene i svenske Kommunistiska Partiet og deres avis *Proletären*, politikere i og rundt norske Rødt, for eksempel Magnus Marsdal og Mimír Kristjánsson, og avisa *Klassekampen*, og dets gamle redaktør Bjørgulv Braanen. Disse forfekter nasjonalisme i en tynn rød innpakning. De nevnte smågruppene kommer da også i hovedsak fra KP og Rødt, med unntak av Örebropartiet, hvis leder Markus Allard i sin tid ble ekskludert fra SVs svenske søsterparti. SV er forøvrig heller ikke unntatt fra nasjonalismen, uten at vi skal gå inn på dette her og nå.

plutselig ikke er fascisme lenger. Et av fascismens mest tydelige kjennetegn er nettopp at dens virkelige essens kan få svært mange forskjellige uttrykksformer.

Hos disse gruppene og tendensene kommer forsvar av «velferdsstaten» og forsvaret av småborgerlige og arbeideraristokratiske privilegier i imperialistiske Norge og Sverige, logisk til uttrykk i motstand mot innvandring, EU-medlemskap, «ghettofisering» og «islamisme». Igjen er det tilværelsen som ligger til grunn for tenkninga, og slike grupper ser innvandring som en trussel mot småborgerskapets livsførsel i imperialistiske land. Legger man snever egoisme til grunn, koster det på kort sikt penger å ta imot flyktninger, og på lengre sikt økes konkurransen om stillingene. Enkelte småborgere risikerer at innvandringen bidrar til lønnsnedgang, økt konkurranse, og til og med proletarisering av deres yrker, noe de selvsagt frykter. Problemet dere er bare det at kampen objektivt sett er fullstendig fåfengt, som å presse tannkremen tilbake inn i tuben, og at de ved å reise en slik kamp på den måten de gjør blir nyttige idioter for den reaksjonære utviklingen i retning mer korporativisme og militarisering, under nasjonalistiske slagord og faner. De gir indirekte eller direkte støtte til å styrke den sjåvinistiske ideologisk-politiske tendensen borgerskapet utnytter for å bygge ut sitt voldsapparat, øke finansieringen av politi og grensekontroll, stenge mennesker på flukt ute og igjen anvende nasjonalismen til å splitte proletariatet.

Siden Marx' og Engels' tid har det eksistert sosialistiske strømninger som må klassifiseres som småborgerlige, som de kalte «reaksjonær, og dertil utopisk».¹² Denne formen for sosialisme uttrykte ikke proletariatets standpunkt, men småborgerens motstand mot utviklingen av kapitalismen og storindustrien, og vi kan legge til en motstand mot kapitalismens utvikling fremover til imperialismen og den proletariske revolusjonen. Småborgerlige og andre ikke-proletariske sosialister søkte tilbake til romantiske forestillinger om småproduksjon. Hos anarkistene Proudhon og Bakunin ser vi for eksempel de småborgerlig-sosialistiske anarkistenes visjon om en verden hvor alle mennesker er småborgere, i form av frie eiendomsbesittere. Sosialpatriotismen er ikke bare uttrykk for denne reaksjonære holdningen til utviklinga, men i de imperialistiske landa er det uttrykk for at opportuniste forvandles til sjåvinisme. Som Lenin ser vi revisjonistene som borgerskapets agenter i arbeiderbevegelsen, og deres opportuniste modnes igjen og igjen til sosialpatriotisme: Det vil si sosialisme i ord, men patriotisme i handling.

Forøvrig venter vi fortsatt i spenning på at forfatteren bak *MLM Thoughts*, som tilsynelatende plasserer seg mellom høyresida og venstresida i den kommunistiske bevegelsen, skal skrive noe kritisk om høyreopportunismen. Per i dag er hele bloggen hans, hvert eneste innlegg uten unntak, formulert som et åpent angrep på venstresida i den internasjonale kommunistiske bevegelsen, på formann Gonzalo og på maoistene i Norge og i andre land. Olsen kritiserte organisasjonen Red Guards Austin for å ikke skrive en offentlig selvkritikk da de la seg ned for to år siden, for han hevder det er en plikt å ta selvkritikk foran massene¹³, men hvor er Olsens offentlige selvkritiske betraktninger? Heller ikke disse finner vi noe sted. Verken selvkritikk eller kritikk av høyreopportunismen altså, kun angrep på venstresida i bevegelsen. Olsen sier at faren for «venstre»-avvik er like stor som faren for høyreavvik, men hvorfor kritiserer han da utelukkende det han ser som «venstre»-avvik? Dersom faren rent teoretisk var omtrent lik, burde han ikke i det minste vie omtrent halvparten av sine innlegg til kamp høyreavviket? Ser han i det hele tatt noe høyreavvik i den internasjonale kommunistiske bevegelsen, eller blindes han simpelthen av bjelken i eget øye?

¹² Se del 3 av *Det kommunistiske manifest*.

¹³ Olsen, *Red Guards Austin - the end*, desember 2018.
<https://mlmt.home.blog/2018/12/29/red-guards-austin-the-end/>

Vi frykter at ettersom årene går vil den spente ventingen gå over til å kjede seg over at Olsen forutsigbart nok fortsetter sitt Don Quijote-aktige korstog mot «gonzaloismen», «puritanismen» og andre vindmøller.

Undervurderte Stalin nasjonalismens påvirkningskraft foran første verdenskrig?

Når vi går mer konkret over til Olsens kritikk, blir det naturlig å begynne med premisset som Olsen legger til grunn. Olsen skriver innledningsvis:

«Stalin skrev boka “Marxismen og det nasjonale spørsmålet” i 1913. redaksjonen i Røde Fane gjengir Stalin her på at han mener det er kulturforskjell mellom borgerskapet som ville ha krig, mens proletariatet vil ha »krig mot krigen«. Men 1 v. krig startet i 1914, og kommunistenes tro på at proletariatet i hovedsak ville følge klasseinteressen mot krig, viste seg å ikke stemme. Flertallet i proletariatet lot seg rive med av den nasjonalistiske agitasjonen til borgerskapet. Hva slags lærdommer skal vi kommunister trekke av dette? Stalins optimistiske forestilling viste seg å være feil. redaksjonen i Røde Fane gjør en vesentlig feil når de gjengir et argument fra Stalin som om det fortsatt er gyldig, når det beviselig ikke er gyldig.» (sic)

Et betydelig problem med denne fremstillingen, og som lett kunne vært unngått, er at forfatteren verken gjengir redaksjonen i *Røde Fane* eller Stalin ved å vise til konkrete sitater, sånn at det blir klart hvem som faktisk mener hva. Videre er det villedende å skrive at Stalins bok ble utgitt i 1913, når boka vi har sitert fra er en norsk bok med artikler og taler fra Stalin som spenner fra 1913 til 1934.¹⁴ Videre har Stalin så vidt vi vet aldri gått tilbake på noe av innholdet i artikkelen i 1913. For oss fremstår det tydelig at han har samme tilnærming til spørsmålet gjennom alle artiklene i den nevnte boka, selv om han også utvikler sin posisjon videre. Han setter fram prinsipper i artikkelen som ikke kun er gyldig i 1913, men som den dag i dag utgjør et korrekt grunnlag for marxismens teori om det nasjonale spørsmålet.

Stalins artikkel «Marxismen og det nasjonale spørsmålet» er korrekt nok fra 1913, men vi siterer fra en oversettelse av en tekstsamling utgitt og viden spredt i 1935, altså etter 1. verdenskrig. Her kan vi skyte inn at tekstsamlingen altså ble utgitt samme år som den store 7. kongressen til Den kommunistiske internasjonale, hvor Dimitrov la fram linja for enhetsfront og folkefront mot fascismen, og således kan sees som en del av det teoretiske grunnlaget for hvordan de kommunistiske partiene bekjempet fascismen i de ti påfølgende årene. Uansett, hva skriver egentlig Stalin her om en «kulturforskjell mellom borgerskapet som vil ha krig» og at proletariatet «i hovedsak ville følge klasseinteressen mot krig»? Olsen overlater til eventuelle lesere, i dette tilfellet til oss, å gjøre jobben for seg. Det han formodentlig sikter til, er følgende utsagn fra Stalin (vår understreking):

«Men einskapen til ein nasjon vert ikkje mindre berre som eit resultat av flytting. Han vert mindre av indre grunnar og, på grunn av den stadige tilkvessinga av

¹⁴ Stalin, *Marxismen og det nasjonale og koloniale spørsmålet*, Oslo: Oktober, 1978.

klassekampen. På dei tidlege stadia av kapitalismen kan vi enno tala om ein «sams kultur» for proletariatet og borgarskapet. Men som storindustrien stig fram og klassekampen vert meir og meir skjerp, byrjar denne 'sams kulturen' å smelta vekk. Vi kan ikkje tala for alvor om den 'sams kulturen' til ein nasjon når arbeidskjøparar og arbeidarar frå ein og same nasjon sluttar å skjøna kvarandre. Kva slags 'sams lagnad' finst det når borgarskapet tyrstar etter krig og proletariatet lyser 'krig mot krigen'? Kan ein skipa ein einaste nasjonal union for alle klassar av slike motsette element? Og kan vi etter dette tala om 'sameininga av alle medlemne i nasjonen til eit nasjonalt-kulturelt fellesskap'? Er det ikkje tydeleg at nasjonalt autonomi står i motsetnad til sjølve vegen som klassekampen går?»¹⁵

Olsen tar dette utsagnet fra Stalin fullstendig ut av kontekst. Stalin polemiserer her mot det nasjonale programmet til de østerrikske sosialdemokratene og deres linje for «kulturnasjonalt autonomi». Stalin skriver ikke om forberedelsene til krig her, og ei heller hevder Stalin at deler av proletariatet ikke kan rives med av borgerskapets nasjonalisme. Forfatteren bruker helt løsrevet det Stalin skriver til å få det til å framstå som om Stalin var naiv i møte med nasjonalismen og undervurderte dens kraft blant massene.

Vi tør videre påstå at da artikkelen, sammen med flere andre artikler, ble utgitt og spredd i masseopplag i den internasjonale kommunistiske bevegelsen i 1935, ville Stalin oppdatert eller endret den dersom han så vesentlige feil i den. Stalin var en stor intellektuell og en stor lærer. Han ville selvsagt ikke latt utgi en artikkel fra 1913, uten noen endringer eller tillegg, dersom første verdenskrig åpenbarte vesentlige feil eller mangler. Olsen har åpenbart enten svært høye tanker om seg selv, eller så har han svært lite respekt for Stalin som teoretiker. For oss er det derimot åpenbart at da verken Stalin, Sovjetunionens Kommunistiske Parti eller Den kommunistiske internasjonale så noen grunn til å gjøre de endringene Olsen etterspør, er det fordi artikkelen fra 1913 slett ikke svekkes av verdenskrigens erfaringer.

Stalin skriver videre (vår understreking):

«Kva for sosialdemokratar er det som organiserer nasjonale forbund for alle klassar i tidbolken med umåteleg skjerpning av klassekampen? Til no har det austerriske, såvel som del andre sosialdemokratiske partia hatt ei oppgåve framfor seg, nemleg å organisera proletariatet. Den oppgåva er tydelegvis vorte 'forelda'. Springer og Bauer set no opp ei 'ny' oppgåve, som er meir oppslukande, nemleg å 'skapa', å 'organisera' ein nasjon.

Og logikken krev sine ting: Den som tek opp nasjonalt autonomi, må og taka opp denne 'nye' oppgåva. Men å taka ho opp tyder å gå frå klassestandpunktet og taka nasjonalismens veg.»¹⁶

Som man ser her, ser Stalin nasjonalismen som uforenelig med marxismens klassestandpunkt for proletariatet. Og atter videre:

«Av det som er sagt før ser ein at kulturnasjonalt autonomi ikkje er noka løysing på det nasjonale spørsmålet. Ikkje berre det, det tener til å skjerp og dekkja til

¹⁵ Stalin, «Marxismen og det nasjonale spørsmålet», i *Marxismen og det nasjonale og koloniale spørsmålet*, s. 39.

¹⁶ Samme sted, s. 39–40.

spørsmålet ved å skapa ei stode som fremjar samanbrotet i einskapen til arbeidarrørsla, som fostrar spalting mellom arbeidarane etter nasjonalitet, og som styrkjer gnissinga mellom det.»¹⁷

Forfatteren har altså ikke bare tatt Stalin ut av sin sammenheng, men bruker sin misforståelse av hva Stalin skriver til å rettferdiggjøre en konklusjon som står stikk i strid med virkeligheten. For det første er det ingenting ved Stalins utsagn over som tyder på at han *undervurderer* nasjonalismens kraft. Tvert om: Han slår fast at Springer, Bauer og de østerrikske sosialdemokratene vil fostre splittelse og gnisninger mellom arbeiderne! Stalin ser ikke vekk fra at nasjonalismen kan ha en tiltrekningskraft på arbeidere, tvert om så advarer han på det sterkeste mot hvor den nasjonalistiske linja til opportunistene leder. En advarsel som første verdenskrig så til de grader *bekreftet riktigheten av*, hvor de opportunistiske lederne endte i sine egne borgerskaps leire, og slik sendte de millioner av unge proletarer til en sikker død i skyttergravene, under de borgerlige statenes faner.

For det andre påstår forfatteren at «flertallet i proletariatet lot seg rive med av den nasjonalistiske agitasjonen til borgerskapet». Vi vet ikke hvilke kilder han baserer seg på for å så spesifikt slå fast at det dreide seg om et *flertall* av proletariatet, selv om det kan ha vært sant ved krigens begynnelse, på grunn av ledernes forræderi og den massive propagandaen, så endret dette seg gjennom krigen.¹⁸ Vi er videre sikre på at proletariatet, og særlig de dypeste og bredeste massene av dette, var klare for å erklære krig mot krigen, i tråd med arbeiderbevegelsens vedtak i årene før første verdenskrig, om lederne ikke hadde forrådt dem. Det var en massiv oppslutning i klassen mot den imperialistiske militarismen og opprustningen foran krigen. Proletariatet var klare til å kjempe mot krigens uhyrlighet, og vi tror heller ikke at vår klasses sønner gikk til skyttergravene med stor entusiasme for konge eller keiser. Tvert om ble de innrullert med tvang, og ofte lot de være å skyte på fiendens soldater, de skjøt i lufta eller de skjøt til og med sine egne offiserer. Etterhvert under krigen utviklet antimilitarismen seg eksplosivt videre. Massene ønsket for det første ikke krigen velkommen, og for det andre fikk de som lot seg forlede av nasjonalismen seg raskt en kalddusj av de enorme tapene og den allmenne armoden krigen førte til. Med årene ble folkemassene uhyre krigstrøtte. Vi aksepterer rett og slett ikke framstillinga av proletariatet som en hovedsakelig ivrig pådriver for krigen. Ikke bare aksepterer vi den ikke, vi finner den kynisk og frastøtende.

Krigen førte til store splittelser i arbeiderbevegelsen over hele Europa. Arbeiderpartiene i alle land ble delt i to, tre og av og til enda flere kjempende fraksjoner og etterhvert partier. Fra Tysklands Sosialdemokratiske Parti brøt Det uavhengige SPD (USPD) ut, i protest mot partiledernes støtte til bevilgninger til krigen. Fra USPD brøt Spartakusforbundet ut, under ledelse av Rosa Luxemburg og Karl Liebknecht, og de utviklet seg til og konstituerte Tysklands Kommunistiske Parti (KPD) i 1919, tysk avdeling av Den kommunistiske internasjonale, under veiledning av Lenin og det russiske partiet.

¹⁷ Samme sted, s. 41.

¹⁸ Lippe, Just, *Norges kommunistiske partis historie*, bd. 1, NKP/Ny Dag, 1963; Lippe beskriver forræderiet til de sosialsjåvinistiske lederne, og også hvordan stemningen i klassen forandret seg på sidene 51–55, og utviklingen av den revolusjonære opposisjonen internasjonalt med dens innvirkning på kampen innad i Arbeiderpartiet på sidene 60–66.

For det tredje ser tydeligvis artikkelforfatteren vekk fra hendelsene i 1917, 1918, 1919 og 1921, da første verdenskrig kulminerte i en serie revolusjoner og revolusjonsforsøk, en voldsom skjerpelse av klassekampen over hele Europa, grunnleggelsen av verdens første sosialistiske land, konstitueringen av de kommunistiske partiene og så videre. I et overdrevent fokus på 1914, hvor han hevder proletariatet lot seg «rive med» av propagandaen, så glemmer forfatteren at resultatet av krigen ble oktoberrevolusjonen i 1917! Hvilken tese bekreftes egentlig av den russiske revolusjonen: Stalins tese fra 1913 om at den nasjonale enheten blir brutt av klassekampen, eller forfatterens tese om at Stalin undervurderte nasjonalismens påvirkningskraft?

Oktoberrevolusjonen var en avgjørende viktig faktor for å tvinge hele verdenskrigen til avslutning. I 1918 reiste proletariatet seg også i Tyskland. Også der var massene rasende over den reaksjonære krigen til keiseren. Kommunistene vant enorm framgang. I alle land hvor kommunistpartier ble konstituert, opplevde disse enorm tilstrømning. I Russland vendte soldatene våpnene mot sine egne offiserer. Dette er lærdommen fra første verdenskrig! I likhet med Pariserkommunen 1871, som tvang fram en avslutning av den fransk-prøyssiske krigen 1870-1871, ble Oktoberrevolusjonen 1917 i Russland og Novemberrevolusjonen i 1918 i Tyskland (hvor grunnsteinen til Weimarrepublikken ble lagt), hendelsene som tvang verdenskrigen til avslutning. Første verdenskrig ble avsluttet med arbeidernes opprør mot krigen og «sitt eget» borgerskap! Krigen forente ikke nasjonene, men skjerpet tvert om splittelsen i dem, den skjerpet klassekampen, og skjerpet de revolusjonære situasjonene som kulminerte i den store oktoberrevolusjonen og den kommunistiske internasjonale.

Videre fortsatte denne utviklingen med flere nye revolusjonsforsøk i 1919 og 1921 i Tyskland, og med at proletariatet kjempet for makta i Finland, Ungarn og flere andre land. Den finske borgerkrigen mellom det røde og det hvite Finland, var i tid og omfang større enn Pariserkommunen. Den røde fanen reiste seg og det ble dannet kommunistiske partier og en kommunistisk internasjonal. I Norge ble det dannet arbeiderråd i 1918 og 1919, og i 1921 ble Hammerfestkommunen dannet, før militæret oppløste den med våpen og sendte lederen Sigurd Simensen i fengsel.

Kort sagt: Utviklingen av første verdenskrig fra imperialistisk krig til revolusjonær «krig mot krigen» bekrefter Stalins tese! Det var de gamle borgerlige fanene som lå skitne og fillete tilbake på slagmarken i 1918, mens den røde fanen ble reist til nye høyder. Påstanden fra Olsen om at første verdenskrig viser at Stalin tok feil, er rett og slett absurd! Krigen akselererte splittelsen av de borgerlige nasjonene, og ut av verdenskrigen gikk for første gang kommunistiske partier, partier av en ny type! Proletariatet hadde endelig konstituert seg som eget parti mot alle andre, slik Marx' og Engels' satte fram som oppgave i det kommunistiske manifestet. Som en internasjonal klasse organiserte det sin internasjonale organisasjon, en global politisk krigsmaskin, helt uten historisk sidestykke. De sosialdemokratiske forræderne sto avkledd og avslørt tilbake overfor unge revolusjonære proletarer, ikke bare i Europa men enda viktigere i koloniene. Nasjonalismen var død i den revolusjonære bevegelsen, og marxismen-leninismen feide over jorda. Dette er den virkelige lærdommen fra første verdenskrig, fjernt fra Olsens «lærdom» om at Stalin var naiv(!).

I det hele tatt finner vi det besynderlig å anvende første verdenskrig som argument *for* noen form for nasjonalisme. Vi forstår at forfatteren forsøker å bruke demagogien fra denne tida for å underbygge at nasjonalismen har en påvirkningskraft på proletariatet. Vi har aldri

benektet denne påvirkningskraften, så der er det ingen reell uenighet mellom oss. Som religionen, reformismen og en rekke andre overklasseideologier, har nasjonalismen selvsagt påvirkningskraft på massene, ellers ville den ikke hatt noen funksjon, og da heller ikke så ivrig blitt vedlikeholdt og fostret av borgerskapet.

Vi kan heller ikke se at Stalin benekter denne kraften. Men vi, og også Stalin, advarer mot nasjonalismens karakter i imperialistiske land, som et verktøy for borgerskapet til å sette folk opp mot hverandre og tjene imperialistisk krig. I så måte skulle første verdenskrig være et grusomt eksempel på at Stalin hadde rett! Sitatene fra Stalin fremstår etter verdenskrigen ikke som avkrefte, men tvert om som profetisk sanne ord.

Forfatteren hevder at Stalin og andre marxister undervurderte kraften i «den nasjonale identiteten» og at denne kraften senere ble «brukt progressivt av Sovjet» under andre verdenskrig. Vi ber forfatteren se nærmere på hva Stalin skrev om forskjellen på borgerlige og sosialistiske nasjoner. Det er ingenting paradoksalt ved å forsvare det sosialistiske fedrelandet og å mane til kamp for dette, det er tvert om en videreføring av Stalins posisjon som han blant annet la fram i «Det nasjonale spørsmålet og leninismen».¹⁹ Det må understrekes at den borgerlige nasjonalismen i et imperialistisk land, i sitt vesen, i sin essens, er noe fullstendig annet enn forsvaret av den sosialistiske nasjonen. Vi understreker også at nasjoner ikke hovedsakelig er en identitet. Å se nasjoner som «identiteter» hovedsakelig, er slik vi ser det å forkaste marxismens nasjonsforståelse, slik denne ble formulert av Stalin, til fordel for en nykantiansk nasjonsforståelse hovedsakelig inspirert av Fichte.²⁰ Å pakke inn dette som «marxisme», er ikke annet enn et forsøk på å gjøre det utilslørte angrepet på marxismen mer tilslørt; Det er revisjonisme.²¹ Marxismen benekter på ingen måte nasjonenes psykiske egenart, men som Stalin viser utgjør denne psykiske egenarten, uttrykt i form av felles kultur, kun ett av fire forhold som leder til konstituering av nasjoner. Og denne kulturen *er ikke* nasjonens essens, men *et uttrykk* for nasjonens felles psykiske egenart. Når forskjellige krefter den dag i dag søker å sette likhetstegn mellom identitet og nasjonalitet, så åpenbarer de nok en gang bare det opprinnelige ideologiske tvillingforholdet mellom nasjonalismen og identitetspolitikken, bare i enda mer banalisert form.

Videre merker vi oss at forfatteren ingen steder skiller mellom proletariatets syn «i seg» og «for seg». Da må man nødvendigvis også misforstå Stalins perspektiv på disse tingene. Altså: Er det i det siterte avsnittet snakk om proletariatets egentlige klasseinteresser eller dets nåværende bevissthet, som ikke trenger å være i tråd med dets faktiske interesser? Dette er et viktig skille. Forfatteren ser ut til å hevde at så lenge (deler av) proletariatet er under nasjonalistisk påvirkning eller er tiltrukket av nasjonalismen, så er dette identisk med dets interesser. Vi ser denne typen feil ofte når høyreopportunistene snakker om masselinje. De misforstår masselinja fullstendig, og tar den til inntekt for at kommunister skal dilte etter massene, ikke lede dem, slik fokuset i masselinja faktisk er. De tror at kommunistene bare

¹⁹ Stalin, «Det nasjonale spørsmålet og leninismen», i *Marxismen og det nasjonale og koloniale spørsmålet*, s. 253.

²⁰ Nykantianismen ble i kjølvannet av 1848-revolusjonene den «nye», dominerende strømmingen i den borgerlige filosofien. Etter at den hegelske metafysikken hadde blitt erklært død, så ikke de borgerlige filosofene andre alternativer for å holde metafysikken i live enn å gi avkall på Hegel og «vende tilbake» til Kant og Fichte i stedet.

²¹ For skolebokeneksempel på denne typen «filosofisk» revisjonisme, se Eduard Bernsteins «The Coming Europe», i *Eduard Bernstein on Social Democracy and International Politics*; for en utførlig kritikk av denne typen tenkning, se Lenins *Materialism and Empirio-Criticism*, i *V.I. Lenin: Collected Works*, bd. 14, s. 33 ff.

skal gjenta massenes ønsker, og forstår ikke at det viktigste spranget ikke er «fra massene» men «til massene» og da fra et høyere nivå, veiledet av revolusjonær teori. Kommunistene skal lede ved å tilføre klassen dens ideologi, tilføre den vitenskapelige sosialistiske revolusjonære bevisstheten, ikke henge etter klassen og bekrefte alt hva klassen allerede måtte tro eller mene å vite, være seg av mer eller mindre reelle eller fremmedgjorte erfaringer.

Stalin skriver at borgerskapet og proletariatet i de enkelte land, som er midlertidig forent i en borgerlig nasjon, ikke har felles *skjebne*. I denne forbindelsen er det temmelig irrelevant hva massene i nasjonen føler, hvilken «identitet» de har. Stalin beskriver en utviklingstendens og en fremtid, og han skriver med utgangspunkt i det marxistiske klassestandpunktet for proletariatet. Han ser hovedsakelig på vesen, på essens, og ikke den ytre formen. Han beskriver ikke hovedsakelig hva proletariatet føler i den eller den sammenhengen, men den historisk-sosiale veien proletariatet vil og må gå. I den forbindelse gjør han akkurat som Lenin: Stalin legemliggjør den proletariske internasjonalsismen ved å bekjempe nasjonalismen av alle sine krefter.

Patriotisme som anvendt internasjonalsisme, også i imperialistiske land?

Forfatteren skriver videre:

«Mao mente at i ‘nasjonal frigjøringskrig, patriotisme er anvendt internasjonalsisme’ (Ajith, *Against Avakianism*, 2017 s. 71 – min oversettelse). Det er ingenting i artikkelen til redaksjonen i Røde Fane som motsier dette sitatet fra Mao, snarer tvert imot, men jeg gjengir dette sitatet her likevel, siden det er en god oppsummering av at spørsmålet om nasjonal patriotisme er progressivt eller ikke er et spørsmål om kontekst.» (sic)

Ajith var generalsekretær i det indiske partiet CPI (M-L) Naxalbari, som senere slo seg sammen med CPI (Maoist). Sitatet lyder i sin helhet på originalspråket:

«Despite a lot of nice words, in the Avakianist scheme, the national task, even in an oppressed country, is in essence treated as an unwelcome burden suffered by its ‘ideal’ proletariat. It is admitted, and then undermined. Its perversion of internationalism forces it to deny the necessity for the party of the proletariat to raise the national banner in these countries. Mao’s stand, ‘in wars of national liberation patriotism is applied internationalism’, is rejected as nationalism.»²²

Dette skriver kamerat Ajith i kapitlet «The National Task in Oppressed Nations» i sin kritikk mot høyreopportunisten Bob Avakian og hans RCP-USA. Som Olsen skriver er det ingenting i vår artikkel som motsier Mao i dette spørsmålet. Tvert om skriver vi jo akkurat det samme(!). Og vi skriver det svært tydelig, for eksempel da vi formulerte oss slik:

²² Ajit, «Against Avakianism», i *Naxalbari* nr. 4/2013, s. 25.

«Derimot trer det nasjonale spørsmålet og den nasjonale bevegelsen i dette høyere stadiet av kapitalismen, fram som en bevegelse for frigjøring fra imperialismen, men da i de undertrykte nasjonene. Deres kamp mot imperialismen, mot den koloniale og halvkoloniale undertrykkinga, er rettferdig og må støttes kompromissløst av proletariatets parti. Det gjelder alle bevegelser som retter seg mot imperialismen, og enten støtter man disse, eller så støtter man imperialistene.»²³

Når forfatteren likevel henviser til Ajith her, så antar vi at han gjør det av en grunn. Men hva kan være grunnen? Det fremstår som om forfatteren forsøker å skape et inntrykk av at vi ikke ser at kontekst er viktig, at vi ikke anerkjenner at kommunister kan føre nasjonal kamp innen enkelte kontekster. Slik er det åpenbart ikke, for det er jo nettopp vi som igjen og igjen har presisert at spørsmålet om marxismen og den nasjonale kampen er et spørsmål om kontekst. Eller mer presist: Vi ser det nasjonale spørsmålet dels som et ideologisk spørsmål, hvor vi prinsipielt er proletariske internasjonister uansett kontekst, og dels som et politisk spørsmål om konkret analyse av de konkrete forholda og en konkret anvendelse av ideologien på disse forholda ved å utforme revolusjonær strategi og taktikk for disse. Vi slutter oss til at i land som undertrykkes og utbyttes av imperialismen, er nasjonal frigjøringskrig den konkrete anvendelsen av den proletariske internasjonismen. Denne revolusjonære krigen retter seg mot imperialismen og mot det egne landets storborgerlige kompradorer og byråkrater, som går i ledtog med den. Kampen fullføres med en konstituering av en nasjon som frem til revolusjonens seier har vært hemmet i sin utvikling.

Mao og Ajith snakker her i klartekst om nasjonal frigjøringskrig i land som er undertrykt av imperialismen. Det marxistiske standpunktet er krystallklart: Vi er for den nasjonale frigjøringskrigen i slike land, og som formann Mao ser vi dette som anvendt internasjonisme. Å trekke kamerat Ajith og formann Mao ut av sammenheng, for så å blande deres syn sammen med første verdenskrig, en imperialistisk røverkrig tvers igjennom, finner vi oppriktig talt svært politisk suspekt. Særlig om vi tar Olsens konklusjon i betraktning: Når han hevder kommunister bør være «nasjonale patrioter», også i de imperialistiske landene, fordi imperialismen har gått inn i en ny fase hvor nasjonalstatene står i veien for dens videre utvikling.

Det kan i denne sammenhengen være interessant å nevne at vi ikke i et eneste av CPI (Maoist) sine dokumenter fra partiets samlingskongress i 2004, kan finne at de tar til orde for nasjonalisme eller patriotisme.²⁴ De snakker om India som sitt vakre moderland, men de bruker hele tiden ordet nasjonalisme i negativ forstand, som borgerlig nasjonalisme og snever nasjonalisme. Mot denne stiller de hele tiden den proletariske internasjonismen, som de hele tiden har som utgangspunkt. Vi tar her forbehold om at vi kun har lett overfladisk i dokumentene, og ikke har gjennomført noe grundig studium. Partiet er selvsagt for å føre nasjonal frigjøringskrig mot imperialismen, de kjemper for en nasjonal og demokratisk revolusjon i India, altså for den nydemokratiske revolusjonen, men i motsetning til Olsen kaller de seg likevel verken nasjonalister eller patrioter i sine sentrale partidokumenter. I sin strategi slår de fast at de må bekjempe både borgerlig nasjonalisme og sjåvinisme, og småborgerlig snever nasjonal sekterisme, og at den nasjonale kampen må

²³ *Røde Fane*, «Tilbake til marxismen i det nasjonale spørsmålet», 2020.

²⁴ Se seksjonen «Founding documents» under «Communist Party of India (Maoist): Documents, Statements, and Interviews of Leaders», publisert på *bannedthought.net*.
http://www.bannedthought.net/India/CPI-Maoist-Docs/#Founding_Documents

inkorporeres i den nydemokratiske revolusjonen hvor senteret er den agrare revolusjonen.²⁵ Selv ikke i den tredje verden altså, hvor revolusjonen som står på agendaen er en nydemokratisk revolusjon blant annet for å fullføre nasjonsdannelsen, setter kommunistene patriotismen i kommando. De fører tvert imot kamp mot borgerlig stor-indisk hindu-nasjonalisme på den ene sida, og mot småborgerlig snever nasjonalisme blant undertrykte folk i India, på den andre sida. Når maoistene i den tredje verden setter den proletariske internasjonalsismen i kommando, og avviser både borgerlig og småborgerlig nasjonalisme, blir det desto mer suspekt når folk som kaller seg marxister tar til orde for nasjonalisme i imperialistiske land!

Vi vil videre henvise til et annet sitat av formann Mao, hvor han sier:

«I land som blir undertrykt av imperialism og føydalisme må proletariatets politiske parti heise den nasjonale fana, og det må ha et program for nasjonal enhet som det kan bruke til å forene alle krefter som kan forenes, unntatt imperialismens løpegutter.»²⁶

Igjen ser vi at Mao hele tiden snakker om land som blir undertrykt av imperialismen, og ikke om vår kamp i Norge eller kommunistenes kamp i andre imperialistiske land. Om hans standpunkt også omfattet imperialistiske land, ville han da ikke bare skrevet «i alle land»? Vi finner det ignorant, pinlig og i verste fall avskyelig, at småborgerlige venstreorienterte i vesten setter imperialistiske land på lik linje med undertrykte land. Det er like kvalmende som om noen skulle hevde at «penger er til bekymring for fattig og for rik». Det kan hende at det finnes en subjektiv bekymring i begge tilfeller, men objektivt er det en avgrunn mellom fattig og rik, som det er mellom undertrykt land og imperialistisk land. Det er klart at små imperialistiske land «lider» under at større imperialister bruker dem til sine formål. Det er klart at supermakta USA utnytter sine allierte, og til en viss grad underordner dem sine interesser. Men imperialistiske nasjoner verken utbyttes eller undertrykkes på samme måte som undertrykte land. De er verken hovedsakelig undertrykka eller utbytta, tvert om: imperialistene er hovedsakelig undertrykkere og utbyttere. I de undertrykte landene fører imperialismen til at millionmassene lever med fattigdom, sult, vaksinemangel, kronisk arbeidsløshet, mangel på helsetjenester, mangel på rent vann og over hele den tredje verden herjer krigene. Utbyttinga og undertrykkinga fører til at det alltid er en revolusjonær situasjon i de halvføydale og halvkoloniale landa.²⁷ De undertrykte landenes stilling i imperialismen setter den nasjonale frigjøringskrigen på dagsorden, men slik er det altså ikke i de imperialistiske landene. Å bruke Maos tese for land i den tredje verden til å legitimere en form for nasjonalisme i de imperialistiske landene, er i beste fall resultat av forvirring.

Videre fortsetter forfatteren å argumentere for en form for nasjonalisme ved å henvise til de undertrykte landa. Han skriver videre:

²⁵ Communist Party of India (Maoist), «Strategy and Tactics of the Indian Revolution», september 2004, s. 134. <http://www.bannedthought.net/India/CPI-Maoist-Docs/Founding/StrategyTactics-pamphlet.pdf>

²⁶ Mao Tsetung, «Noen erfaringer fra historia til partiet vårt», i *Verker i utvalg*, bd. 5, s. 340.

²⁷ Perus Kommunistiske Parti, sentralkomiteen, «¡Desarrollemos la Creciente Protesta Popular!» (artikkelen er dessverre ikke mulig å finne i norsk oversettelse i skrivende stund, tittelen betyr «La oss utvikle de folkelige protestene»), 1979. Den finnes på dansk hos Kommunistisk Bibliotek: <https://maoismen.wordpress.com/2020/07/31/lad-os-udvikle-den-voksende-folkeprotest/>

«Det er forståelig at innenfor den kommunistiske bevegelsen, så finner vi den største motstanden mot å bruke den nasjonale parolen i land som enten er grunnlagt på folkemord av en opprinnelig befolkning, eller har en historie med brutal undertrykkelse av andre nasjoner. At dette er forståelig betyr imidlertid ikke at det nødvendigvis er rett.»

Hva «den nasjonale parolen» er for noe, vet ikke vi. Forfatteren forklarer det ikke, og påstanden begrunnes ikke. Er det virkelig slik som han påstår, at man finner størst motstand mot å bruke nasjonalisme i slike land? Vi tror ikke det. Tvert om ser vi at det er en utbredt nasjonalisme på venstresida i de fleste imperialistiske land, også i USA, England, Frankrike og Tyskland. Vi har henvist til dette i vår artikkel og nevnt enkelte grupper og partier spesifikt. Det er en myte at man bare finner venstrenasjonalisme i Norge. Vi finner eksempler i Sverige (Framåt Sverige, Örebropartiet, Malmölistan, Kommunistiska Partiet), Danmark (Kommunistisk Parti, nedlagte Fælles Kurs) og Storbritannia (CPBML CPGB (m-l), Socialist Party). Også i Tyskland, Frankrike og USA finnes det sterke og lange tradisjoner for nasjonalisme «fra venstre». Olsen antyder at motstanden mot nasjonalisme er sterkest på venstresida i USA, men her tar han dessverre skammelig feil. USAs Kommunistiske Parti var et av de første som ble revisjonistiske (under partilederen Browder), og da under den «nasjonale parolen» som løftet fram Abraham Lincoln og USAs innbilte særegent progressive grunnlov. De gikk så langt som å likvidere partiet fullstendig i 1944, ved å omdanne det til en «forening». Vi kan finne en rekke eksempler både på europeisk-amerikansk sjåvinisme på venstresida i USA, og snever borgerlig nasjonalisme på vegne av de undertrykte gruppene, for eksempel innad i Black Panther Party.

Innad i den kommunistiske bevegelsen derimot, det vil si den maoistiske bevegelsen, kan vi ikke se noen som reiser paroler for nasjonalisme i de imperialistiske landene. De eneste som tidligere har gjort det har enten avslørt seg som høyreopportuniste og likvidatorer, eller de har, som oss, korrigert sine feil. Kun i undertrykte land, for eksempel i Irland, ser vi at virkelige maoister reiser fana for nasjonal kamp. Dette gjør de med utgangspunkt i den konkrete situasjonen, hvor Irland er delt i en nordre del som er kolonisert, og hvor det øvrige Irland (Republikken Eire) er en halvkoloni for Storbritannia. Slik er det slett ikke i Norge. Den norske nasjonen er fullstendig selvstendig, og gjennomførte sin nasjonale og demokratiske revolusjon fra 1814 til 1905. Etter 1905 har det, med unntak av tida fra 1940 til 1945, ikke vært mulig med noen nasjonal frigjøringskamp i Norge da denne allerede har blitt ført til seier. Olsens parole har vært foreldet i mer enn hundre år.

Det finnes et eneste, men svært viktig, historisk unntak med rettferdig nasjonal frigjøringskamp i Norge i det foregående århundret: Andre verdenskrig. I sin evaluering av andre verdenskrig, en vurdering formann Mao delte og som vi slutter oss til, slår Stalin fast at andre verdenskrig ikke var en gjentakelse av første verdenskrig, og at den fra begynnelsen måtte karakteriseres som en antifascistisk frigjøringskrig.²⁸ I en slik situasjon, overfor en fascistisk aggressor som invaderer og okkuperer andre land, vil en korrekt linje for kommunistene være å utvikle nasjonal frigjøringskrig. I et slikt tilfelle blir patriotisme - uttrykt konkret i denne frigjøringskrigen hvor proletariatets parti burde kjempet for ledelsen - en anvendelse av vår proletariske internasjonisme. Her gjorde NKP en alvorlig feil i 1940, noe både partiet selv og den kommunistiske internasjonale senere påpekte, og nye enda

²⁸ Stalin, Josef, «Origin and Character of the Second World War», tale holdt 9. februar 1946.
<https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/1946/02/09.htm>

mer alvorlige feil ble begått fra 1941 til 1945, da høyreopportunisten og nasjonalisten Peder Furubotn hadde ranet til seg ledelsen i partiet.

Kan EU-kampen sammenliknes med kampen mot tysk okkupasjon i 1940-1945? Var EU-avstemningen et valg mellom fascistisk okkupasjon eller borgerlig-liberalt demokrati? Det ville slik vi ser det vært absurd å hevde det. EU-landene Danmark, Sverige og Finland er ikke underlagt fascisme eller utenlandsk imperialisme i dag. Utviklingen i mer reaksjonær retning ser vi like tydelig i Norge, som i våre tre naboland. EU-medlemskap opphever verken nasjonen, den nasjonale selvråderetten eller det borgerlige liberale demokratiet. At det er en reaksjonær *tendens* i EU, ser vi klart og tydelig, men den ser vi som sagt like tydelig i ikke-medlemmet Norge, og i andre ikke-medlemmer som Sveits og Storbritannia. De grads- og nyanseforskjellene som finnes mellom medlemmer og ikke-medlemmer av EU er alt for små til å legitimere en kvalitativt annen holdning til nasjonalisme og til borgerlige valg i dette politiske spørsmålet, enn i alle andre.

Er norsk nasjonalisme en forutsetning for lokal matproduksjon og miljøvern?

Videre skriver forfatteren:

«Også i imperialistiske land finnes nasjoner, nasjonal undertrykkelse og politiske motsigelser hvor nasjonale interesser er progressive og rett av kommunister å framheve. Eksempler på slike spørsmål er spørsmålet om nasjonens evne til selvforsyning av basisvarer som mat. Råderett over nasjonale ressurser som fiske, olje. Spørsmålet om nasjonal produksjon av varer for å ha mindre av den klimaskadelige transporten osv.»

Her roter forfatteren det virkelig til for seg selv. Vi hevder selvsagt ikke at det ikke finnes nasjoner i imperialistiske land(!), men vi anerkjenner Stalins definisjon av de dominerende nasjonene i de imperialistiske landene som borgerlige nasjoner. Forfatteren må velge: Enten må han akseptere Stalins tese om at nasjoner har en slik karakter, etter hvilken klasse som har ledet konstitueringen og utviklingen av dem, eller så må han avvise Stalin. Om man anerkjenner Stalins teori, gir det ingen mening å forsvare den borgerlige norske nasjonen mot andre borgerlige og imperialistiske nasjoner. Om Olsen avviser Stalin, oppfordrer vi til å være åpen og ærlig om dette, og ikke forsøke å tøye Stalins syn for å låne av hans autoritet til egne påfunn.

Videre må det understrekes at Stalins klassiske definisjon av nasjoner, *ikke* leder til nasjonalisme! Tvert om, Stalin avviser igjen og igjen nasjonalismen. Å si at bare det å se at nasjoner finnes, må lede til at man må kjempe for nasjonale interesser i allmennhet, er som å si at det å påvise at det finnes kjønn leder til at man må kjempe for alle kjønns interesser. Nasjoner og kjønn er selvfølgelig ikke det samme, men vi kan sammenlikne det å kjempe for imperialistiske nasjoners interesser med det å kjempe for «menns rettigheter» i et patriarkalsk samfunn. Det er like usmakelig, ja faktisk enda mer usmakelig, å kjempe for «norske interesser» i en imperialistisk verden, som å kjempe for «menns rettigheter» i et patriarkat.

Vi ser også at det finnes nasjonal undertrykking i mange imperialistiske land. Denne utøves av den imperialistiske staten og den borgerlige nasjonen mot undertrykte folk og nasjoner. I Norge har vi for eksempel undertrykkinga av det samiske folket, som er en nasjon under formasjon. Den er inntil videre hindret i sin endelige konstituering nettopp av den nasjonale undertrykkinga. Å kjempe for den samiske nasjonen vil for det første rette seg mot norsk nasjonalisme, og en slik nasjonal frigjøringskamp kan ikke baseres på en allianse med den borgerlige norske nasjonen. For det andre er vår løsning, som vi kommer til inspirert av Lenins linje og løsinga av det nasjonale spørsmålet i Sovjetunionen under Stalins veiledning, en sosialistisk løsning med felles kamp for sosialistisk revolusjon og nasjonal frigjøring. Vi omfavner ikke en borgerlig-nasjonal løsning med kulturnasjonalt autonomi. Vi forsvarer nasjonenes rett til selvstendighet og løsrivelse uten forbehold, men vi mener den samiske nasjonale frigjøringen kan og bør gå hånd i hånd med den sosialistiske revolusjonen i hele den norske statens territorium, og at denne vil garantere det samiske folkets frigjøring og nasjonsdannelse i sosialismen. Vi slutter oss til Stalins linje, og vi oppfordrer forfatteren til å også her ta et valg, er du for Stalins standpunkt eller er du for borgerlig nasjonalisme?

Vi ser ingen politiske motsigelser i imperialistiske land, hvor den dominerende nasjonens nasjonale interesser er progressive og riktige å fremheve. Spørsmålet om selvforsyning er ikke en «nasjonal interesse» for kommunister. Det er kanskje det for det imperialistiske borgerskapet i denne borgerlige nasjonen, men for folket er dette et spørsmål om matsikkerhet som en forsikring mot å sulte! Men enda mer er det for oss et spørsmål om at den tredje verden ikke skal fø på folk i Norge, mens de sulter! Den borgerlige statens og storkapitalens råderett over fisk og olje har vi ingen interesse av, utover at vi kjemper for å sosialisere disse i det arbeidende folkets hender.

Her viser forfatteren hvor hans ståsted leder. Olsens syn leder direkte til å kjempe for det norske borgerskapet, og det besittende småborgerskapet. Proletariatet i Norge har ingen råderett over fisk og olje. Det er et falsum å bruke ordet «råderett» i en slik sammenheng, som om folket har denne råderetten. Borgerskapet, uttrykt særlig i den borgerlige staten, rår over både norsk fisk og norsk olje. Forfatteren mener det er «progressivt» å kjempe for det norske borgerskapets råderett mot deres konkurrenter, for eksempel mot England, Danmark eller Russland. Vi har referert til Lenin i den opprinnelige artikkelen og der siterte vi følgende:

«Framgangsrik kamp mot utbytting krever at proletariatet er fri for nasjonalisme, og helt nøytralt så å si, i den kampen om overherredømme som finner sted mellom de ulike nasjonenes borgerskap. Om proletariatet i en hvilken som helst nasjon gir den minste støtte til sitt 'eget' nasjonale borgerskaps privilegier, vil det uunngåelig framkalle mistru blant proletariatet i en annen nasjon. Det vil svekke arbeidernes internasjonale klassesolidaritet og splitte dem, til borgerskapets fryd.»²⁹

Her holder vi fast på Lenins linje, og mener artikkelforfatteren igjen må ta et valg: Denne gangen må du velge om du er for eller mot Lenin. Å kjempe for norsk råderett vil med nødvendighet være en tilslutning til det nasjonale borgerskapets kamp for sine privilegier og interesser overfor borgerskapet i andre land. Vi overlater denne kampen fullt og helt til dem, vår svorne fiende, vår hovedfiende, og vi sier at fisken og oljen og alt annet i dette landet,

²⁹ Lenin, «Om nasjonenes rett til sjølbestemmelse», i *Utvalgte verker i 12 bind*, bd. 5, s. 178.

skal overtas av proletariatet og ingen andre. Når vi er for å kjempe mot privatisering av jernbanen, er det fordi vi kjemper mot forverring av og kutt massenes velferd, ikke fordi vi foretrekker norsk eierskap framfor svensk eller britisk.

Til sist skriver forfatteren at nasjonal produksjon er bra for miljøet, og vi slutter oss til at verdensomspennende transport innen dagens kapitalistiske system for produksjon, ikke er bærekraftig. Klimaproblemene er et reelt og alvorlig problem for vår klasse og for hele verdens folk. Men heller ikke dette er primært, eller engang sekundært, et *nasjonalt* spørsmål. Dette er et spørsmål om klima- og miljøpolitikk, motivert av at vi kjemper mot klimaforandringer som fører til oversvømmelser, tørke, sult, orkaner, surt vann og dårlig fiske for våre brødre og søstre i den tredje verden. Dette er problemer som dypest sett er en forbrytelse mot hele menneskeheten og de kommende generasjoner. Vi er for lokal produksjon for lokalt konsum, men også her er hovedsaken slik vi ser det å knuse imperialismen og å kjempe for miljøvern, ikke å kjempe for det norske borgerskapets råderett. Å knuse norsk imperialisme vil være uhyre effektivt for å stanse massiv import av mat og forbruksvarer, ganske enkelt fordi det ikke lenger ville være en enorm superprofitt til å finansiere importen, og fordi de store norske monopolselskapene vil være ekspropriert av massene i den tredje verden. Dette vil være det eneste effektive middelet for å knuse miljøskadelig overforbruk og nå målet om en produksjon som ikke ødelegger klima og miljø, og vi avviser den reformistiske veien som Olsens teorier så åpenlyst baner vei for.

Skal vi omfavne nasjonalismen av hensyn til enkelte massers følelser?

Forfatteren skriver videre:

«Nasjonale følelser finnes uavhengig av om kommunistene ønsker det eller ikke. Overlater vi denne arenaen til de reaksjonære så gjør vi oss selv en bjørnetjeneste. Både kommunistene og verdens nasjoner har alt å vinne på at de nasjonale kampene blir ledet av kommunistene og ikke av reaksjonære.»

Av alle de forskjellige dypt uintelligente forsvarene som den moderne klassekampen har produsert til fordel for nasjonalismen, og hvorfor dette er noe kommunistene bør slutte seg til, så hører dette til blant de desidert minst intelligente. Det borgerlige samfunnet produserer alle mulige slags anti-vitenskapelige og anti-folkelige holdninger og følelser, helt uavhengig av om kommunistene ønsker det eller ikke. Å slutte ut fra dette at kommunistene skulle ha «alt å vinne» på å omfavne disse holdningene og følelsene, for ikke å overlate den reaksjonære kampen helt og fullt til borgerskapet, er opplagt absurd. Også religion finnes uavhengig av våre ønsker. Mener artikkelforfatteren at også religionen skal bli «kamparena» for kommunistene, og at kommunister skal bekjenne seg til kristendom eller islam og «ta kampen» om innholdet i disse? Sosialdemokrati finnes også, skal vi melde oss inn i Arbeiderpartiet? Dersom vi skal kjempe om makta i den borgerlige nasjonen og «overta» nasjonalismen, kan vi vel like gjerne stille noen ambisiøse mål for kirka og sosialdemokratiet også? Vi ser forsåvidt også at reformismen er uhyre populær sammenliknet med revolusjonen, slik at om det er «påvirkningskraft» alt handler om, så burde vi kanskje pakke vekk all prat om revolusjon?

Igjen må vi for det første understreke vesensforskjellen mellom det nasjonale som identitet og «følelse», og nasjonen som objektiv og politisk størrelse. Mens det nasjonale som identitet og følelse, i de imperialistiske sentrene, smelter sammen med den imperialistiske kontrarevolusjonen, smelter det nasjonale som en objektiv og politisk bevegelse, med den tredje verden som sitt senter, sammen med den proletariske verdensrevolusjonen. I alle undertrykte land vil kommunistene stille seg i spissen for den nasjonal-demokratiske revolusjonen. Det vil med andre ord si at slik er det over det meste av verden. Man kan ikke se nasjonalisme uavhengig av denne konteksten. Den kontrarevolusjonære karakteren ved de fichteanske «følelsene» er i denne sammenhengen like entydig reaksjonær i India, Tyrkia og Filippinene som i Norge, Sverige og Finland.

For det andre ser vi helt konkret, eksempelvis hos Pål Steigan og grupper som «Framåt Sverige» og «Malmölistan», hvor den «taktiske omfavnelsen» av de «nasjonale følelsene» ender: Det ender i ren sosialpatriotisme og sjåvinisme. Det ender med å forsvare norske eller svenske arbeidere mot «globalisme» og «masseinnvandring», og til og med til angrep på muslimers religionsfrihet, men det er jo også logisk. Det er i det hele tatt umulig å se hvordan man skulle reise en parole for å forsvare Norge og den borgerlige, imperialistiske, norske nasjonen, uten at det endte i sjåvinisme. Hvem skal de ellers forsvares mot, enn ytre og indre ikke-norske elementer og krefter? Forfatteren vil kanskje «bare» forsvare Norge mot imperialister som er større enn norsk imperialisme, men det er et prosjekt som skal bli litt av en pedagogisk og politisk utfordring å bryne seg på... For vår del må det norske borgerskapet gjerne tape i konkurransen med alle andre imperialister. Vi kjemper ikke for deres eiendom. Vi kjemper for at proletariatet skal ekspropriere både dem og alle andre imperialister. Isolert sett har vi dermed alt å tjene på at de svekkes og at de undergraver sin egen makt. Vi slåss selvsagt ikke for utenlandske imperialister heller, men vi holder fast ved den revolusjonære parolen om at hovedfienden står i eget land.

For det tredje kjenner verken vi eller den borgerlige samfunnsteorien noen klasse som i så liten grad er del av den nasjonale «arenaen» som proletariatet. Det framstår åpenbart at nasjonalismen står sterkest i borgerskapet og småborgerskapet, men at den selv i imperialistiske land står langt svakere i proletariatet. Proletariatet i Europa har allerede svært store innslag av mennesker med røtter og familierelasjoner til undertrykte nasjoner, og i mindre grad til de imperialistiske nasjonene. Myten om inkluderende norsk nasjonalisme har lite for seg. Denne tilhørigheten er svak i drabantbyene i Sverige og Frankrike, og det er heller ikke i norske drabantbyer at nasjonalismen har sterkest fotfeste. Det ser vi både på velgermønstre og i andre sammenhenger. Vi hevder ikke at den er fraværende, slett ikke, men tendensen er ganske åpenbar. I motsetning til tesen om et unasjonalt borgerskap, ser vi på høytidsdager og feiringer og i stadige uttalelser, at folk som Erna Solberg, Kjell Inge Røkke og Rema-Reitan opptrer svært nasjonalistisk. Statsminister Solberg har tilogmed blandet seg i folks seksualliv for å promotere flere fødsler i nasjonens interesse! For ikke å glemme småborgerlige sosialister som Mímír Kristjánsson, Pål Steigan og Olsen selv.

Dessuten, og det er et poeng vi gjerne kommer tilbake til: Det er ingenting i veien for å kombinere nasjonalisme med å være sjåvinist på vegne av *alle* hvite, på tvers av nasjoner, eller alle europeere eller alle fra den judeo-kristne kultursfæren. Det er faktisk gjennomgående slik i dag at nasjonalistene ikke bare dyrker et «nasjonalt fellesskap», men også «kulturelle fellesskap» på vestlig eller europeisk grunnlag, eller hos de mest

ytterliggående: på grunnlag av etnisitet og «rase». De fremste «EU-skeptikerne» i Europa, i Italia og Frankrike, dyrker «europeisk identitet» like ivrig som teknokratene i Brussel. Det mest EU-vennlige partiet i Norge, Høyre, kombinerer dette med å være intenst flaggviftende på 17. mai. Det er ingen motsigelse her, selv om Olsen forsøker å mane fram forestillingen om at EU tror de kan erstatte nasjonal identitet med en felles-europeisk sådan. Tvert om er det slik at disse utfyller og forsterker hverandre. Tysk og fransk nasjonalisme utvikles mer enn gjerne som en del av en forestilling om en *europeisk* sivilisasjon og kulturarv i særklasse.

Men tilbake til det å ikke «overlate arenaen» som argument for å lede 'den nasjonale kampen i de imperialistiske landene', så er dette et argument som kan brukes for en «taktisk» overgang til hvilke standpunkt som helst, så lenge de er ganske populære og har en viss påvirkningskraft på massene. Det kan brukes for å dyrke familien og patriarkale holdninger, det kan brukes for eller mot å omfavne alle former for identitetspolitikk, det kan brukes for eller mot å heie på et eller et annet fotballag som masser liker. Kort sagt: Forfatteren holder seg med en feilslutning i form av et argument kan høres logisk ut, men som veier like tungt mot som for hans synspunkt. Argumentet kan kanskje høres plausibelt og overbevisende ut, særlig for alle som hater fascismen, men det er opplagt ikke særlig veloverveid og heller ikke logisk holdbart. Dette er samme type argument som brukes for å få venstreorienterte til å stemme «for ellers vinner høyresida», og for å gå inn i regjering som venstreparti, «for hvis ikke oss så blir det de andre».

For å hamre vårt syn inn: Det er ikke logisk holdbart å si «nasjonalismen er populær, reaksjonen bruker nasjonalismen, vi må bruke nasjonalismen». Vi kunne like gjerne snudd på det og sagt: «nasjonalismen er populær, reaksjonen bruker nasjonalismen, vi må bekjempe nasjonalismen så den blir mindre populær og mindre brukbar for reaksjonen». Hvorfor skulle ikke det vært like logisk, eller kanskje enda mer logisk? Forfatteren poengterer selv at nasjonalisme er farlig. Vi kunne ikke vært mer enig, men den logiske følgen av en slik forståelse er ikke å omfavne nasjonalismen, men å bekjempe den.

Har multinasjonale selskaper gjort Lenins imperialismeteori avleggs?

Forfatteren skriver:

«Redaksjonen i Røde Fane drøfter tendenser til oppløsning av nasjonen, men de nevner ikke det kanskje viktigste elementet: At nasjonene er blitt for snevert for de store kapitalistiske selskapene. EU ble dannet nettopp som en konsekvens av dette. Redaksjonen i Røde Fane framstiller det som om nasjonalisme er en kraft borgerskapet ønsker å bygge. Dette er en sannhet som har gått ut på dato. Det vart sant for 100 år siden, men det er ikke sant idag.» (sic)

Dette er en bisarr påstand. Vi ikke bare framstiller det som om borgerskapet ønsker å fremme nasjonalisme, vi sier det gjerne i klartekst, men vi tror at for de fleste er det faktisk innlysende sant. Vi kan i tillegg belegge påstanden med den norske borgerlige statens enorme innsats for norsk nasjonalisme. Se på 17. mai hvert eneste år, og hvordan den borgerlige staten finansierer og promoterer feiringen av den norske grunnloven. Se på det

norske kulturbudsjettet, budsjettet til å fremme norsk kultur i NRK, lytt til talene som holdes av statsministeren og andre fremstående borgerlige ledere. Les programmene til de store borgerlige partiene. Tenk på alle flaggdagene, «veterandagen», appellene om at «vi sitter i samme båt» og appellene for «nasjonal dugnad». Om forfatteren hadde rett, ville ikke det norske borgerskapet og deres stat forsøkt å dempe nasjonalismen framfor å fremme den?

Det er videre underlig å fremstille det som om nasjonalstatene var store nok for 100 år siden, men ikke er det lenger. Forfatteren mener åpenbart at imperialismen har forandret seg kvalitativt, at den er gått inn i et nytt stadium og at nasjonalismen hadde en funksjon for borgerskapet før, men ikke har det lenger på grunn av dette nye stadiet. Vi mener dette er helt feil, og at det baserer seg på mangelfull forståelse av den konkrete situasjonen i dag og for 100 år siden, samt også av Lenins imperialismeteori. Olsen skriver:

«Kapitalismen driver produktivkraftene framover til stadig større og mer effektive fabrikker. Etterhvert ble nasjonalstatens rammer for små for kapitalistene og de trengte tilgang til nye markeder, samtidig som de fortsatt trengte beskyttelse mot konkurrenter som er minst like store som dem selv. Dette har ført til behovet for større markeder. I USA hadde en allerede en stor stat med et stort felles marked, mens Europa var splittet i mange mindre stater. EU kom som et svar på dette hvor en laget et felles stort marked med fri flyt av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft (kapitalismens '4 friheter'). Etterhvert har en også fått felles valuta, regelverk vedr. handel m.m. for å ytterligere rive ned handelsbarrierer mellom statene.»

Det er en fin og sammenhengende fortelling forfatteren legger fram, men problemet er at den er tvers gjennom falsk. Fra sin spede begynnelse har kapitalismen basert seg på verdensmarkedet. Dette var faktisk en *forutsetning* for fremveksten av kapitalismen, og dens gjennombrudd i England på 1500-tallet og deretter i hele resten av Europa i de kommende 300 årene. Hele tiden ble fremveksten smurt og finansiert av plyndringen og avsetningen i koloniene. Ved omtrent år 1900 var hele verden delt mellom et knippe imperialistiske stormakter. England, den fremste av dem alle, hadde underlagt seg en fjerdedel av verden, og verdens største handelsflåte fraktet varene rundt i dette enorme markedet, og til andre land som ikke bare var konkurrenter men også handelspartnere. Det er absurd og falskt å late som om den engelske nasjonen var «stor nok» på 1500-tallet. Hvorfor koloniserte de da Irland, Skottland og Wales? Hvorfor alle de amerikanske, afrikanske og asiatiske handelsutpostene? Hvorfor Ostindiakompaniet, om nasjonen var «stor nok» for kapitalistene fram til for 70(?) år siden?

Det er temmelig absurd å fremstille det som om kapitalismen vokste fram innenfor, og bare innenfor, rammene av nasjonalstatene. Det trekker også et slør over utbyttinga av koloniene, slaveriet og alt annet som var forutsetninger for den voldsomme fremveksten av borgerskapet. Det skjønner kapitalismens oppståelse og dens før-imperialistiske frikonkurranses stadium! Marx og Engels var ikke like blinde for dette som forfatteren synes å være. De skrev i 1848 i *Det kommunistiske manifest*:

«Storindustrien har etablert det verdensmarkedet som oppdagelsen av Amerika forberedte. Verdensmarkedet har gitt handelen, skipsfarten, landkommunikasjonen en umåtelig utvikling. Disse har igjen virket tilbake på utbredelsen av industrien, og i samme målestokk som industri, handel, skipsfart og jernbaner bredte seg utover, i

samme målestokk utviklet borgerskapet seg, økte det sine kapitaler, og trengte det alle klasser som skrev seg fra middelalderen i bakgrunnen. (...) etter etableringa av storindustrien og verdensmarkedet tilkjempet det seg endelig det politiske eneherre-dømmet i den moderne representativstaten. Den moderne statsmakta er bare et utvalg som forvalter hele borgerklassens felles virksomhet.»³⁰

Og videre samme sted:

«Gjennom sin utbytting av verdensmarkedet har borgerskapet gitt alle lands produksjon og forbruk en kosmopolitisk form. Til de reaksjonæres store sorg har det revet det nasjonale grunnlaget vekk under beina på industrien. De urgamle nasjonale industriene er blitt tilintetgjort og blir ennå daglig tilintetgjort. De blir fortrent av nye industrier, som det blir et spørsmål om liv og død for alle siviliserte nasjoner å innføre, av industrier som ikke lenger forarbeider hjemlige råstoffer, men råstoffer som hører til i de fjerneste soner, og hvis produkter ikke bare blir forbrukt i hjemlandet, men likeså i alle verdensdeler. I stedet for de gamle behovene som ble tilfredsstilt av hjemmeproduksjonen, trer nye behov som krever produkter fra de fjerneste land og klimaer for å bli tilfredsstilt. I stedet for den gamle lokale og nasjonale selvtilstrekkelighet og avsondrethet trer et allsidig samkvem, en allsidig avhengighet nasjonene imellom. Og som i den materielle, så også i den åndelige produksjon. De enkelte nasjonenes åndelige frambringelser blir fellesgods. Den nasjonale ensidigheten og innskrenketheten blir mer og mer umulig, og av de mange nasjonale og lokale litteraturene danner det seg en verdenslitteratur.»

Den «oppdagelsen» forfatteren har gjort, av at nasjonalstatene er «for trange» for borgerskapet, ble altså gjort allerede av Marx og Engels for mer enn 150 år siden. Dette skriver Stalin også om, og vi presiserte at tendensen til oppløsning også finnes i kapitalismens tidligste fase, selv om hovedtendensen da er samling og konstituering av nasjoner. Vi kan i denne sammenheng påpeke at selv om hovedtendensen i dag er oppløsning, ser vi jo fortsatt at nye nasjoner kjemper for å konstituere seg, og det har aldri vært så mange nasjonalstater i verden som i dag. Men forfatteren tar grunnleggende feil når han framstiller det som om kapitalens internasjonalisering begynte en gang i løpet av de siste hundre årene. Som Marx og Engels beskriver hadde alle lands produksjon og forbruk fått en «kosmopolittisk form» lenge før 1900 og overgangen til imperialismen, og enda lenger før EU ble danna.

Ikke en eneste gang var dette verdensmarkedet til hinder for britisk-engelsk nasjonalisme. Tvert om vokste alle de borgerlig-nasjonalistiske bevegelsene nettopp fram i denne epoken. Konstitueringen av borgerlige nasjoner og etableringen av borgerlige nasjonalstater gikk hånd i hånd med først kolonialismen under frikonkurranskapitalismen fram til 1900, og så med den monopolkapitalistiske imperialismen etter 1900. Kolonialismen og nasjonalismen levde godt sammen da, slik imperialismen og nasjonalismen gjør det den dag i dag.

³⁰ Marx og Engels, *Det kommunistiske manifest*.

Hvordan skal vi forstå EU-alliansen, imperialismen og kapitalismens iboende motsigelser?

Videre legger ikke forfatteren fram en marxistisk forståelse av EU eller kapitalen. Før vi går nærmere inn på dette må vi slå fast at EU ikke er en «overnasjonal» institusjon, men et redskap for stormaktene, særlig Tyskland og Frankrike. Det er en allianse av imperialister, som også omfatter halvkoloniale land, som i hovedsak tidligere lå under sosialimperialismens åk. Denne alliansen er ikke mot nasjonene eller de enkelte nasjonenes borgerskap, den er et verktøy for disse, og et uttrykk for imperialistenes konkurranse og samarbeid. Det er en forening i konkurransen mot USA, Russland og Kina, og et samarbeid mellom imperialistiske stormakter om å intensivere utbyttinga av massene i de undertrykte landene. Det er også en reaksjonær allianse for å samordne flere lands borgerskap i klassekamp mot det internasjonale proletariatet. Det er i essens en kontrarevolusjonær allianse. Sånn sett er det flere gode grunner til å slåss mot EU, men nasjonal selvråderett er ikke en av dem.

Forfatteren skriver:

«I denne situasjonen har nasjonalstaten gått fra å være institusjon som tjener borgerskapet til å bli et fengsel for monopolborgerskapet. For monopolborgerskapet er det ønskelig å erstatte nasjonalstatene og den nasjonale identiteten med en felles EU stat og identitet. Som en ledd i dette har EU egne støtteordninger for dette formålet med å skape en felles 'europeisk' identitet (...)»

Her gjør forfatteren flere grove feil. For det første er ikke statene «fengsler» for monopolborgerskapet, de er maskiner for deres klasseherredømme! Staten er et apparat for klasseundertrykking og dagens stater er borgerlige stater. Innad i borgerskapet har monopolborgerskapet utkrystallisert seg og dominerer nå fullstendig, og det innebærer at de dominerer staten. Hvordan kan deres verktøy være et fengsel for dem? Det forholder seg fortsatt slik Marx og Engels sa, at den «moderne statsmakta er bare et utvalg som forvalter hele borgerklassens felles virksomhet». Olsen forsøker ikke bare å revidere marxismens prinsipielle syn på nasjonalisme, han reviderer her også synet på staten. Igjen deler han Steigans standpunkt, et tvers gjennom umarxistisk standpunkt, hvor det herskende monopolborgerskapet ikke lenger har makta over staten, men har forlatt denne til fordel for overnasjonale institusjoner.

Staten er riktignok et fengsel, men monopolborgerskapet er fengselets eier og direktør. De sitter ikke fengslet i den, for ingen er mer fri til å gå hvor de vil enn dem og det er nettopp deres stater som gir dem denne friheten! Det er USAs enorme statsmaskineri, og hovedsakelig deres enorme militærapparat og globale basesystem, for ikke å glemme Bretton Woods-institusjonene og dollarens stilling som verdensvaluta, som har skjenket Apple, Microsoft, Amazon, JPMorgan Chase, Johnson & Johnson og alle de andre yankee-gigantene deres frihet til å gå omtrent hvor de vil i verden. Det er yankee-dollarens suverende posisjon, etablert og garantert av den eneste hegemoniske supermakta USA og deres stat, som sikrer yankee-selskapene de fleste plassene blant verdens 100 største selskaper. Det er US Army, Air Force, Navy og Marine Core som har vært garantistene for etableringa av Bretton-Woods-institusjonene, NAFTA, frihandelsavtaler med tjue land, og alle de andre

handelsinstitusjoner og traktater som er gunstige for yankee-monopolkapital. Det virker som om Olsen i likhet med Steigan har kjøpt Trump-retorikken om at USAs ledere har sviktet USA ved å inngå slike avtaler. De har ikke forstått at Trump, slik han selv mer enn antydte, kun ønsket å posisjonere landet for å reforhandle avtaler, som et svar på den skjerppe allmenne krisa og den økte trusselen fra konkurrentene.

For det andre er det ingenting som tyder på at borgerskapet er i ferd med å erstatte nasjonalstatene og nasjonal identitet (igjen identitet!). Et utbredt argument er EUs støtteordninger for å skape en felles-europeisk identitet, men hva da med de borgerlige statenes utallige institusjoner og støtteordninger for reproduksjon av nasjonal identitet? Vi har tidligere nevnt den norske statens feiring av nasjonaldagen og andre eksempler på dyrking av norsk nasjonalisme. Hva med Tyskland og Frankrike, hvor nasjonalismen åpenbart er intensivert de siste tretti årene? Det synges nasjonalsanger, det veives med flagg, det organiseres militærparader og filmer dubbes til fransk og tysk. Hijab forbyes i franske skoler fordi det strider mot «fransk sekularisme» og «franske verdier». I en samlet forbundsrepublikk dyrkes tysk nasjonalisme og militarisme mer aggressivt og åpent enn på lenge. Men mye viktigere enn kultur, og i ånden av å være på vakt mot å gjøre det nasjonale spørsmålet til et rent kulturspørsmål, hva med klasseinteressene de tjener? Arbeider ikke den tyske staten for tysk kapital og den franske for fransk kapital? Eller forsøker Olsen og Steigan å innbille oss at disse statene ikke lenger representerer borgerskapets øverste sjikt? Sluttet staten å være en klassestat da de «superrike» ble «statsløse»?

Og videre: Hva er EU sammenlignet med nasjonalstatene? Et komplisert system av institusjoner styrer EU, og nasjonalstatene er direkte representert i Rådet for Den europeiske union, som er lovgivende myndighet sammen med parlamentet. I en rekke spørsmål kreves det langt mer enn ordinært flertall her, for å gjøre vedtak, og i budsjettspørsmål kan noen få land blokkere vedtak med sin vetorett. Videre har EU ingen hær, mens medlemsstatene har det. EU kan verken tvinge Frankrike eller Tyskland i kne, men heller ikke langt mindre land. En militær konflikt ville blitt nasjonalstater mot nasjonalstater. Det er som med NATO - selv om NATO har en lederstruktur og kan koordinere operasjoner, tilhører hærstyrkene nasjonalstater, og det endelige befalet ligger alltid hos disse. Det er en populær historie, muligens en myte, at Stalin skal ha sagt foraktelig til Churchill under Jalta-konferansen i 1943: «Paven? Hvor mange divisjoner har han?». Likeledes kunne man med fordel spurt både Olsen og Steigan: Hvor mange divisjoner har EU-parlamentet? Hvor mange divisjoner har Apple og Microsoft alene? Vi holder fast ved Maos tese om at makta springer ut av geværet. Den makta EU har, hviler på geværene som er i hendene på dets medlemmer, nasjonalstatene, og da fremst av disse Tyskland og Frankrike. Legg merke til at EU sjelden forteller Tyskland eller Frankrike hvordan de skal te seg, tvert om.

Økonomisk forholder det seg på samme viset og i 2020 kunne Polen og Ungarn alene blokkere vedtak av det historisk store EU-budsjettet og den såkalte «korona-pakken». Kun etter lengre direkte forhandlinger med Tysklands Angela Merkel(!) gikk de med på et kompromiss som sikret en enorm tilføring av penger til europeiske stater og monopoler. Videre er EUs årlige budsjett på omtrent 170 milliarder euro,³¹ mens Tysklands budsjett alene for 2021 til sammenligning er på nesten 500 milliarder euro.³² Dessuten bidrar

³¹ Rådet for den europeiske union, «Infographic - 2020 EU budget: Main areas», 2020. <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/2020-eu-budget-areas/>

³² Donortracker.org, «German Parliament adopts 2021 federal budget...», 11. desember 2020.

Tyskland med over 30 av milliardene i EU-budsjettet, suverent mest av medlemsstatene, med Frankrike på en god andre plass. Forfatterens fremstilling av EU som en motsats til nasjonalstatene er feil, og det er også farlig fordi den bidrar til å spre illusjoner om en mystisk global finanselite som har den egentlige makta og står i motsetning til nasjonene. Dette er den farlige myten Pål Steigan og kompani sprer, og forfatteren legger seg kloss opp til disse i sin fremstilling av EU-spørsmålet.

I virkeligheten må vi, som sagt, se EU som en allianse av imperialister som hovedsakelig tjener Tyskland og Frankrike, men også de andre imperialistiske medlemslandene, samt kompradorene i ledelsen for de fattigste EU-medlemmene. At imperialistene dels konkurrerer og dels samarbeider, er Storbritannias inntreden i og uttrede fra EU et utmerka eksempel på. Det er motsigelser i borgerskapet, og i det øyeblikket EU-alliansen er mer til bry enn til gagn for en sterk nok fraksjon i dette, så kan de bryte hele landet ut av alliansen. Brexit er et klart tegn på at monopolborgerskapet slett ikke er avhengig av EU, samt at nasjonalstaten ikke er et «fengsel» for dem. Eller tror muligens forfatteren at Brexit var resultat av folkets kamp mot eliten? Tror forfatteren at Boris Johnson ikke representerer britisk monopolkapital? I så fall har Olsen fullstendig forlatt marxismens ABC, som forstår staten slik Lenin beskriver den:

«Formene for statens herredømme kan skifte, kapitalen viser sin makt på en måte der den ene formen foreligger, og på en annen måte der en annen form foreligger men i realiteten ligger makten i hendene på kapitalen (...)»³³

Fremstillingen av nasjonalstatene, og dermed staten rent allment, står hos forfatteren i strid med denne marxistiske forståelsen. Det ender for Olsens del med at staten *de facto* må ligge i andres hender, at monopolborgerskapet ikke rår *i* staten men *over og utenfor* staten, gjennom EU eller andre institusjoner eller hemmelige selskap. Dette er ikke korrekt, og hva verre er så åpner et slikt syn for direkte farlige konspirasjonsteorier. Det viser også at man i liten grad forstår hvordan de nevnte institusjonene faktisk fungerer, og at deres medlemmer er nasjonalstater, og at de kontrolleres av de dominerende imperialistene. Slik EU kontrolleres av særlig Tyskland og dernest Frankrike, som representerer hvert sitt monopolborgerskap, domineres NATO av USA-imperialismen i allianse med britisk, tysk og fransk imperialisme. Dette er ikke bare *de facto* at situasjonen er slik, men den er det også *de jure*. Den reelle kontrollen kommer formelt til uttrykk i reglene for hvordan institusjonene fungerer, hvor mange stemmer de forskjellige medlemslandene har, og så videre. Et eksempel er FN's sikkerhetsråd, hvor de fem faste medlemmene (USA, Storbritannia, Frankrike, Russland og Kina) har vetorett. Et annet eksempel er NATO, hvor den øverste militære lederen alltid er en general i USAs væpna styrker, mens den sivile generalsekretæren velges blant de europeiske medlemslandene for en periode av gangen. Et tredje eksempel er stemmeretten i IMF (det internasjonale pengefondet), hvor USA har sikret seg 16% av stemmene, blant annet som følge av dollarens stilling, og hvor endringer av andel stemmer krever mer enn 85% flertall(!). Altså kan USA for alltid blokkere slike endringer, helt alene, selv om IMF har 190 medlemsland...

<https://donortracker.org/policy-updates/german-parliament-adopts-2021-federal-budget-worth-us5688-billion-us146-billion>

³³ Lenin, «The State», i *Lenin: Collected Works*, bd. 29, Moskva: Progress, 1974, s. 485, norsk versjon av ukjent oversetter/utgiver.

<https://tjen-folket.no/index.php/2020/08/01/lenin-staten/>

Teorien om en «ny imperialisme» er videre slett ingen ny teori, den er i essens fullstendig i tråd med Kautskys teori om «ultraimperialisme». Den er med andre ord *eldre* enn Lenins imperialismeteori! Denne «nye» imperialismen er senere blitt relansert i mange slags former, blant annet hos Enver Hoxha og hans idé om «nykolonialisme»³⁴ og hos de fremste teoretikerne i «antiglobaliseringsbevegelsen». Også hos disse finner vi teorien om en ny fase av imperialismen, eller at imperialismen rett og slett har forandret karakter og blitt noe annet. Forfatteren slutter seg dermed til de som har forlatt Lenins tese om imperialismen som kapitalismens siste stadium, som råtnende og døende kapitalisme, som et forstadium for sosialismen. Lenin ser imperialismen ikke bare som råtnende kapitalisme, men som «overgangen fra den kapitalistiske til en høyere økonomisk samfunnsordning» og økonomisk «som overgangskapitalisme».

Olsen karakteriserer ikke bare Stalins prinsipper som avleggs, men også Lenins definisjon av imperialismen som kapitalismens høyeste stadium, og han resirkulerer i stedet ideen om en ny imperialisme. Hos Steigan og andre heter det «finansfyrster», «globalisme» og «Leviathan». Hva forfatteren vil kalle det nye stadiet er underordna, i essens er hans idé identisk med Steigans forståelse, og de føyer seg inn i tradisjonen fra Kautsky, og ikke Lenin.

Vi siterer i denne sammenheng et utdrag fra Lenins kritikk av Kautsky i *Imperialismen*:

«Den berykta teorien om 'ultraimperialismen' som Kautsky har funnet opp er like reaksjonær. Jamfør argumentene hans om dette emnet i 1915, med argumentene til Hobson fra 1902. Kautsky: '...kan ikke den nåværende imperialistiske politikken bli fortrent av en ny, ultraimperialistisk politikk, som kommer til å innføre **felles utbytting av verden av en internasjonalt samla finanskapital**, i stedet for den gjensidige rivaliseringa mellom de nasjonale finanskapitalene? En slik ny fase i kapitalismen er i hvert fall tenkelig. Kan en få det til? Det mangler ennå tilstrekkelige forutsetninger til at vi kan svare på dette spørsmålet.»³⁵

Lenins svarer samme sted på denne forestillingen fra Kautsky, som siden er resirkulert i mange former med identisk essens, blant annet av Olsen:

«Spørsmålet trenger bare å settes fram klart for å gjøre det umulig å gi noe annet enn et negativt svar. Det er fordi det *eneste* tenkelige grunnlaget under kapitalismen for å dele opp innflytelses-sfærer, interesser, kolonier osv., er et overslag over *styrken* til deltakerne. Det står om den allmenne økonomiske, finansielle og militære styrken. Og styrken til dem som deltar i delinga, endrer seg ikke i samme tempo. Det er umulig å få ei *jamn* utvikling for ulike foretak, truster, industrigreiner eller land under kapitalismen.

Det er tilstrekkelig å stille spørsmålet klart for å se at det bare kan besvares benektende. For under kapitalismen er ethvert annet grunnlag for oppdelingen av

³⁴ I boka *Imperialism and the Revolution* skriver Hoxha om en 'ny kolonialisme' etter 2. verdenskrig: «US imperialism assisted the political, economic and military recovery of the shattered European and Japanese capitalism and, in place of the collapsed colonial system, set up a new system of exploitation and plunder - neocolonialism.» Sitert fra Enver Hoxha, *Imperialism and the Revolution*, Tirana, 1979, s. 14.

³⁵ Lenin, *Imperialismen*, i *Utvalgte verker i 12 bind*, bd. 6, s. 159, (vår utheving).

interesse- og innflytelsesfærer, av kolonier osv. enn de oppdelende parters makt, deres alminnelig-økonomiske, finansielle, militære og øvrige makt, ikke tenkelig. Men de deltakendes styrke endrer seg ujevnt; for en jevn utvikling av de enkelte foretak, truster, industrigrener og land er umulig under kapitalismen. (...)

I det virkelige kapitalistiske systemet, ikke i de platte innsnevra fantasiene til engelske sokneprester eller til den tyske 'marxisten' Kautsky, er det *ikke* til å unngå at 'interimperialistiske' eller 'ultraimperialistiske' allianser *nødvendigvis* bare en 'våpenstillstand' i tida mellom krigene – uansett hvilken form alliansen kan ta, om det er en imperialistisk koalisjon mot en annen, eller det er en allmenn allianse som omfatter *alle* imperialistmaktene. Fredelige allianser rydder vei for kriger, og vokser i sin tur ut av kriger. Det ene gir vilkår for det andre og skaper vekslende former for fredelig og ikke-fredelig kamp på et og samme grunnlag av imperialistiske forbindelser og forhold innafor verdensøkonomien og verdenspolitikken.»³⁶

Lenin forklarer her hvordan vi må forstå EU, nemlig som en «inter-imperialistisk» allianse preget av ujevn utvikling, hvor enkelte leder og dominerer, andre henger med og tjener på foreningen, og andre er med som halvkolonier under kompradorborgerskap som tjener på sitt underdanige forbund med tysk, fransk, italiensk eller annen imperialistisk kapital.

Det er videre vesentlig her å forstå at når Marx skriver om kapitalen som abstrakt og konkret fenomen, for eksempel i bind én av *Kapitalen*, så skriver han ikke som om det kun finnes én kapital. *Kapitalen* handler om kapital allment, og beskriver kapital dialektisk, som en enhet av motsigelser, for å forklare kapitalismens innerste vesen. Han skriver om den abstrakte «kapitalen» for å vise kapitalismens vesen. Men i den kapitalistiske økonomien og politikken finnes ikke kapitalen abstrakt, men mange konkrete kapitaler, mange individuelle kapitaler. Det finnes ikke én samla global finanskapital, annet enn som verdenssamfunnets «totalkapital», og dermed heller intet samla og forent globalt monopolborgerskap. Det finnes derimot mange monopolkapitaler som dels konkurrerer og dels samarbeider. Disse forenes som sagt i en samfunnets totalkapital, på samme måte som alt arbeid i verden forenes i samfunnets «totalarbeid», men anarkiet i produksjonen er et resultat nettopp av at tilegnelsen er privat, ikke samfunnsmessig, og det vil si at *kapitalene* ikke hovedsakelig forenes men at de hovedsakelig skilles fra hverandre, og stadig ligger i hard konkurranse med hverandre. Denne konkurransen, hvor noen kapitaler taper i konkurransen mot andre, er drivkrafta som leder til monopolisering, men monopoldannelsen opphever ikke konkurransen: tvert om så skjerpes den mer og mer. Monopoler er både resultat av, og fører til, skjerpa konkurranse.

Marxister må forstå at den grunnleggende motsigelsen i den kapitalistiske produksjonsmåten, er mellom samfunnsmessig produksjon og kapitalistisk tilegnelse. Her vil vi skyte inn at den grunnleggende motsigelsen i produksjonsmåten ikke må forveksles med hovedmotsigelsen i dagens imperialistiske verden, som er motsigelsen mellom de imperialistiske landene og undertrykte folk og nasjoner. En forestilling om et globalt og forent finansoligarki er en forestilling om at imperialismen allerede har gjort også tilegnelsen samfunnsmessig, som om konkurransen blir oppheva i imperialismens øverste sfærer. Slik er det ikke, noe vi ser tydelig med den skjerpa rivaliseringen, ikke bare mellom USA og Russland og Kina, men også rivaliseringen hvor Storbritannia, Tyskland, Frankrike og Japan

³⁶ Samme sted, s. 161.

havner i skjerpa kamper - dels mellom seg, dels med de andre nevnte imperialistene, og dels med andre og mindre imperialister. Den dialektiske loven om at ett deler seg i to, i denne økonomien dominert av kapitalistisk («privat») tilegnelse og dermed økonomisk anarki, leder med nødvendighet til at tendensen til forening av finanskapitalen er relativ, og at konkurransen mellom de monopolkapitalistiske gruppene, mellom borgerlige fraksjoner og hele lands borgerskap, er absolutt. Enheten er relativ, motsigelsen absolutt. De samordner seg og gjør felles front kun for å slå ned revolusjonen og øke utbyttinga av massene, men når byttedyret er nedlagt og kjøttstykkene skal fordeles, begynner de å hakke på hverandre. Konkurransen tiltar på nytt, motsigelsene skjerpes, og de ender til slutt i krig.

Rundt de borgerlige nasjonalstatene grupperer de enkelte borgerskap seg, med sine fraksjoner og sin kapital. Eller omvendt: de grupperes av disse statene. For som Engels påviste er staten ikke bare et redskap for borgerskapet, men også en felleskapitalist som ikke bare er en del av klassekampen men også er løftet over den.³⁷ Staten er dermed ikke et redskap for den enkelte kapitalist, men et utvalg og et apparat for borgerskapet som helhet. Staten ikke bare tjener dem, men den kan også tjene til å disiplinere eller samle dem. Det er derfor borgerskapets fraksjoner kjemper om regjeringsmakta, slik de åpenbart var aktive under presidentvalget i USA. Det er en ren myte at nasjonalstatene er døde, at globaliseringen forener verden, eller at vi nå lever i en verden der motsigelsen står mellom en global elite og nasjonene. Dette er myten både Steigan og høyrepopulister som Le Pen fremmer. Den er i vesen ikke så ulik Kautskys tese om «ultra-imperialisme», og den har også berøringspunkter med nazistenes fortelling om en unasjonal finanselite som dolket Tyskland i ryggen. Denne myten er fjernt fra virkeligheten, og like fjern i dag som den var på 1930-tallet.

I virkeligheten spiller statene en mye større rolle enn noensinne både generelt i samfunnslivet og spesielt i økonomien. Krisepakken i 2020 og 2021 er målt i antall milliarder helt uten sidestykke i historien. Alt i alt har Lenins tese om en sammensmelting av finanskapitalen med statsapparatet blitt bekreftet i enorm grad de siste 100 årene. Utviklingen har vært entydig i den retningen. Det vi står overfor er ikke en «ny verdensorden» hvor en global finanselite styrer verden, men utvikling av statsmonopolkapitalisme, og en utvikling hvor samfunnet militariseres mer og mer, og hvor den imperialistiske rivaliseringen skjerpes, samtidig som verdens borgerskap kun forenes i å slå ned revolusjonen og holde verdens folk nede i fattigdom og nød. En verden hvor statene blir mer reaksjonære, hvor korporativismen drives fram, og det vil si en tendens i retning fascisme, en verden hvor samfunnet militariseres og vi ser flere og flere kriger, det er åpenbart en verden hvor borgerskapet trenger nasjonalismen. Og videre: Borgerskapet trenger mer enn noensinne sine agenter i arbeiderbevegelsen som slutter opp om «forsvar av fedrelandet» og setter nasjonens interesser foran interessene til det internasjonale proletariatet.

Imperialistene kjemper om hegemoni, de utnytter motsigelsene mellom konkurrentene, og de imperialistiske stormaktene har ambisjoner om å kunne utfordre supermakta USA og selv bli supermakter. Dette er ambisjonene ikke bare til Kina, men også til Tyskland, Storbritannia, Frankrike, Japan og Russland. Ikke på kort sikt åpenbart, men dette er deres iboende drøm og det logiske målet for deres virksomhet, helt i tråd med den enkle kapitalistiske logikken: spis eller bli spist. Alternativet til å kjempe og vokse er å gå tilbake og

³⁷ Engels, *Familiens, privateiendommens og statens opprinnelse*, Oslo: Ny dag, 1970, s. 167 ff.

å risikere å bli fullstendig akterutseilt, og å bli et bytte for større imperialister. Dette er imperialismens logikk, og vi ser den utspille seg for åpen scene i dagens rivalisering mellom imperialistene.

De siste årenes skjerping av motsigelsene mellom USA og Kina, mellom USA og Russland, mellom Storbritannia og EU (det vil si hovedsakelig Tyskland og dernest Frankrike), og rivaliseringen disse statene seg imellom, viser for all verden at den globale finanseliten *ikke* er forent. Den er delt mellom forskjellige borgerskap knytta til forskjellige land, til forskjellige stater. Statene er deres redskaper og de kjemper innbyrdes, og også innad i klassen, om regjeringmakta og innflytelse på beslutningene som tas. Proletariatet er en forent klasse med felles interesser *på tvers over alle grenser og land*, men det er *ikke* borgerskapet! De er forent om å utbytte og undertrykke proletariatet, og imperialistene er forent om å utbytte og undertrykke folkene i den tredje verden, og i slike sammenhenger samarbeider de, men de er hovedsakelig konkurrenter og fiender. Vi har verdenshistoriens blodigste kriger å holde fram som håndfaste bevis for dette, for eksempel to verdenskriger og hundre år med stedfortrederkriger i Vest-Asia.

Vi må slå fast at når vi snakker om borgerlig nasjonalisme, så tror vi selvsagt ikke at nasjonalismen i borgerskapet handler om noen altruistisk eller idealistisk romantikk. Den er et uttrykk for at borgerskapet samler nasjonen rundt seg og under seg, ikke for fedrelandets beste, men for borgerskapets klasseinteresser og deres imperialistiske ambisjoner. De er ikke bevisstløse og blinde når de slenger rundt seg med nasjonalistiske fraser og dresser seg opp for å feire Grunnloven. Det er jo deres egen borgerlige grunnlov for deres egen borgerlige stat som feires 17. mai! Deres nasjonalisme handler om deres egen borgerlige nasjon. Dette er verken fengsel eller stengsel for deres imperialistiske ambisjoner, tvert om! Nasjonalismen tjener deres imperialistiske virksomhet, og de bruker den aktivt til å mobilisere til krig «for alt vi er». Se bare på den nasjonalistiske propagandaen det råtne imperialistiske Forsvaret har brukt i 20 år for å verve til tjeneste i Afghanistan. Borgerskapet bruker nasjonalismen til å rekruttere soldater, til å mobilisere til «dugnad» og generelt til å feire at vi tross alt har det bedre og faktisk *er* bedre i dette landet enn i alle andre land.

«Det er typisk norsk å være god» sa Gro Harlem Brundtland. Olsen og Steigan viser at «det er typisk norsk å være Gro», når de slutter opp om mytedannelsen om annerledeslandet Norge, myten om det egalitære og fredselskende landet i utkanten av Europa, og den nasjonalistiske forestillingen om at det tross alt er bedre med *norsk* olje og *norsk* laks og *norsk lønn i Norge*, enn at utlendinger tar selvråderetten og velferden.

En skisse til marxistisk analyse av EU-kampen

Forfatteren skriver:

«Redaksjonen i Røde Fane skriver helt korrekt at ‘vi må skille mellom 1914, 1945 og 2020’. Men hva med EU spørsmålet? Henger ikke dette spørsmålet sammen med det nasjonale spørsmålet? Var det feil av de norske kommunistene å ta en aktiv stilling i dette spørsmålet? Var det også her feil å reise parolen om nasjonal sjølråderett? Var det feil at det norske monopolborgerskapet ville (og fortsatt vil) selge ut norske nasjonale ressurser av snever egeninteresse? Var det feil av kommunistene å påpeke

dette? Var det feil å alliere seg med bønder, fiskere og andre deler av borgerskapet i en felles nasjonal kamp mot EU? Disse spørsmålene blir ikke reist i artikkelen til redaksjonen i Røde Fane. De nøyer seg med å kort kommentere at de mente det var feil at dette ble gjort 'under norsk flagg, og under ledelse av de norske storbøndenes samvirkekapital'. Jeg mener at den ellers på mange områder grundige analysen fra redaksjonen i Røde Fane her har vesentlige mangler og at kritikken som en konsekvens blir feil.»

Som vi skrev i artikkelen Olsen kritiserer så skulle vi ikke der «bevege oss inn på hva som ville vært en korrekt linje for EU-kampen» fordi det var «på siden av hovedtemaet for denne teksten». Alle artikler kan ikke handle om alt. Vi synes artikkelen ble lang nok som den ble, og at det ville være bedre å behandle EU-spørsmålet separat, for eksempel slik vi gjør nå.

For å besvare forfatterens utfordring til oss i korthet, så mener vi at EU-spørsmålet i Norge hovedsakelig *ikke* har noe med det nasjonale spørsmålet å gjøre. For det norske borgerskapet var dette et spørsmål om økonomiske interesser, og borgerskapet delte seg i fraksjoner under denne politiske kampen. Faktisk sprakk alliansen mellom Senterpartiet og Høyre i 1971 nettopp over EU-spørsmålet. Senterpartiet, de norske bøndene og da hovedsakelig storbøndenes parti, begynte sin ferd vekk fra Høyre. Landbrukskapitalen så på EUs indre marked som en direkte trussel mot sine profitter. Det var aldri snakk om å fjerne den norske nasjonen eller underkaste den under en overnasjonal institusjon. Det var spørsmål om Norge skulle bli en del av en imperialistisk allianse, inkludert det økonomiske samarbeidet som Norge uansett ble en del av med EØS. Kampen er parallell til NATO-spørsmålet. I begge tilfeller ville Norges inntreden bety en noe tettere forbindelse til andre imperialister, og at man i enda større grad ble stilt under ledelse av imperialistiske stormakter. I NATO under USA, i EU under Tyskland. Dette er selvsagt reaksjonært, og vi er mot det, men Norge ville ikke av den grunn blitt en undertrykt nasjon. Eller mener forfatteren kanskje at Sverige og Danmark er blitt halvkolonier gjennom EU-medlemskapet? Vi forstår at også forfatteren må akseptere at slik er det ikke, men for å vise leserne poenget vil vi sitere Perus Kommunistiske Parti om halvkoloniene, og definisjonen er avgjørende for å forstå imperialismen i dag:

«Formann Gonzalo starter med å bekrefte Lenins tese, senere presist videreutvikla av formann Mao, for å definere vårt samfunns halvkoloniale karakter. I syntese fastslo Lenin at det finnes mange former for imperialistisk herredømme, hvor to er særlig typiske. For det første koloniene der imperialistiske land har det fulle og hele herredømmet over nasjonen eller nasjonene som undertrykkes. For det andre en mellomliggende form, halvkoloniene, hvor den undertrykte nasjonen er politisk uavhengig men økonomisk underordnet. Det gir en uavhengig republikk, som er tett infiltrert i imperialismens ideologiske, politiske, økonomiske og militære floke, sjøl om det har sine egne styresmakter. Han avviser begrepet «nykoloni» som revisjonismen tok i bruk på 1960-tallet, da grunnlaget for dette er forestillingen om at imperialismen anvender en mykere form for herredømme, og leda videre til karakteristikk som «avhengige land». (...) For å oppsummere viser han at det peruanske samfunnet fortsatt er en nasjon under utvikling, at dets halvkoloniale preg fortsetter å vedvare, og viser seg som sådan på alle områder, også under nye forhold.»³⁸

³⁸ Perus Kommunistiske Parti, «Linja for den demokratiske revolusjonen», som blant annet finnes her: <https://tjen-folket.no/index.php/2017/08/26/linjen-for-a-bygge-opp-revolusjonens-tre-verktoy/>

Her vil vi også skyte inn at den som tror dansk *nasjonalisme* er blitt svekka av EU-medlemskapet ikke kan ha fulgt nøye med på de siste tiårenes politiske debatt i Danmark. Dansk nasjonalisme har på ingen måte avgått ved døden, og dagens danske regjering, utgått fra sosialdemokratiet, er en av de mest kraftpatriotiske i Europa! Nylig begynte de å sende flyktninger tilbake til Syria, til protester fra andre europeiske land. De krever også at nye statsborgere skal håndhelse på en representant for staten, for å «luke ut» muslimer som ikke håndhilser på kvinner! De har innført «ghettoloven» til Sylvi Listhaugs misunnelse, hvor man får dobbelt så strenge straffer om man bor i en såkalt ghetto, altså et nabolag med høy andel ikke-hvite beboere, og landet er verdenskjent for «Muhammed-karikaturene» som hånet muslimer. Dette og andre tiltak gjøres så klart for å «bevare dansk kultur» og blir altså legitimert av forskjellige former for dansk nasjonalisme. Hvordan fransk nasjonalisme arter seg kan vi se med hijabforbud og annen muslimhets. Med andre ord ser det ikke ut til at Olsens frykt for at satsningen på «europeisk identitet» utgjør en trussel mot «nasjonal identitet», har noen rot i virkeligheten. Det kan heller virke som disse virker sammen i et tospann som utfyller og forsterker hverandre, i de rike imperialistiske landa i Europa.

Uansett: Om Norge hadde blitt medlem av EU ville den norske staten og kapitalen fortsatt vært imperialistisk og selvstendig. De ville operert enda litt friere på EUs indre marked på godt og ondt for dem selv. Noen deler av den norske kapitalen ville tjent på dette, som den private handelskapitalen, bankkapitalen og hovddelen av industrikapitalen, mens for eksempel landbrukskapitalen og noe konkurranseutsatt industri nok ville tapt på det. Enkelte sektorer ser nok EU som en eksistensiell trussel, da de ikke kan konkurrere med langt billigere produksjon i utlandet. Dermed var det en enorm motvilje mot EU-medlemskap fra deler av den norske byråkratiske kapitalen, særlig innenfor landbruket. De små brukene og de store subsidiene var truet av fri flyt av EU-varer. Her kunne denne kapitalen også ta lederskapet for store deler av småborgerskapet, særlig i distriktene men også små bedrifter i alle bransjer. Videre så deler av arbeideraristokratiet i fagbevegelsen at EU-medlemskapet kunne åpne for mer liberalisering av arbeidsmarkedet. Dette fikk man for såvidt uansett, med Arbeiderpartiets og Høyres driv for EØS, EU-tilpasning, delprivatisering, legalisering av vikarbyråer, new public management i offentlig sektor og endringer av norsk arbeidsmiljølov. For å oppsummere: EU-kampen handla ikke om nasjonen, og det gjorde det egentlige heller ikke for kreftene som kjempe mot hverandre. De underliggende motsigelsene handla om økonomiske interesser og intra-borgerlige motsetninger. Derimot ble det *brukt* nasjonalistisk retorikk og norske flagg på begge sider, og dette hadde tilsynelatende en stor påvirkningskraft, hovedsakelig i småborgerskapet utafør de største byene. Dessuten kom motsigelsen mellom by og land svært tydelig til uttrykk i EU-kampen, uten at vi skal gå mer inn på det aspektet. Ja-siden argumenterte for øvrig også med norske interesser, og for at EU var i samsvar med disse. Vi vil hevde at de ikke tok mer feil enn nei-siden. EU-medlemskap ville vært bra for store deler av norsk kapital, slik forfatteren selv antyder, og den norske nasjonen ville bestått uten en skramme.

Vi mener kommunister ikke burde reise parolen om nasjonal sjølråderett overfor EU, da det er kategorisk feil at EU-medlemskap ville vært en oppgivelse av denne. Det er like feil å reise parolen om forsvar av sjølråderetten mot EU, som å reise parolen om å stemme nei til EU «for folkestyret». Hvis dette skulle vært riktig, at EU avskaffet sjølråderett og demokrati,

kunne ikke det betydde annet enn at EU-medlemskap ville endret Norge fra et imperialistisk land til et halvkolonialt land, og fra et borgerlig-demokratisk land til land under fascistisk okkupasjon. Vi snakker her om kvalitative skiller, ikke kvantitative. Det er grader av alle ting, og man kunne argumentert for at graden av sjølråderett og demokrati ville bli mindre i EU, men vi er uenig. Både sjølråderett og folkestyre er ord knyttet til makt. Og makta i Norge er ikke i hendene til folket, eller for den saks skyld *hele* nasjonen. Den norske staten er borgerskapets diktatur. Borgerskapet har makta, all makta, og borgerlig-liberalt demokrati handler ikke om at massene får «litt makt», men om hvilke friheter og rettigheter man har, og om borgerskapet samler makta i staten i lovgivende eller i utøvende myndighet, altså i parlamentet eller hos regjeringen. EU-medlemskapet endrer verken «folkestyret» eller sjølråderetten, da disse fullt og helt er i borgerskapets hender, med eller uten EU-medlemskap.

Videre deler alle verdens land seg i to: i imperialistiske land og i undertrykte land. Motsigelsen mellom disse er i hovedmotsigelsen i verden i vår tidsepoke. En påstand om at EU-medlemskap negerer norsk selvråderett, er faktisk en påstand om at EU-medlemskap ville endret Norges karakter som nasjon. Dette kunne bare skjedd om norsk kapital ble overtatt av eller underlagt annen kapital, og at den norske statens væpna styrker og byråkrati ble oppløst eller underordna andre. Men verken militæret, det øvrige statsapparatet eller de norske monopolselskapene ville forlatt det norske borgerskapets hender ved et EU-medlemskap. Parolen om å forsvare sjølråderetten ved å kjempe mot EU-medlemskap er således falsk, og er uttrykk for småborgerskapet og landbrukskapitalens nasjonalistiske retorikk, for å samle masser bak sine egne klasseinteresser.

At partiene som hadde sitt utspring i AKP (m-l) løp de oven nevnte klassenes ærend, er ikke overraskende, da det føyer seg inn i tradisjonen siden 1971. Marxist-Leninistisk Front i NKP, senere Kommunistisk Arbeiderforbund, påpekte allerede da at ML-bevegelsen under MLGs ledelse, bevegelsen som stiftet AKP (m-l), gikk i denne nasjonalistiske retningen. MLFs vurdering var at det hang sammen med MLGs småborgerlige klassekarakter.³⁹ MLF, seinere KA, mente at bevegelsen som ble AKP (m-l), og fremst av dem ledene Tron Øgrim og Pål Steigan, representerte en radikalistisk ytterfløy av småborgerskapet, som omfavnet nasjonalismen med samme bevrende stemme som Peder Furubotn og Martin Tranmæl gjorde før dem. Vi har antydnet det tidligere, men vi understreker det igjen her: Den falske parolen om forsvar av norsk sjølråderett er ikke paradoksal, men en logisk videreføring av den feilaktige analysen AKP (m-l) hadde av Norge som et offer for imperialismen, og dermed en manglende forståelse av Norge som en imperialistisk stat i hendene på et monopolistisk borgerskap, og den norske nasjonen som en borgerlig og imperialistisk nasjon.

Forfatteren spør om det var feil at det norske monopolborgerskapet ville selge ut norske nasjonale ressurser av snever egeninteresse, og han spør om det var feil av kommunister å påpeke dette. Vårt svar er at spørsmålene avdekker lag på lag med feilaktig forståelse.

For det første er det ingen som overraskes av at borgerskapet meler sin egen kake. Som Marx og Engels påpekte er borgerskapet ingen romantisk eller ridderlig klasse. Deres kalde og kalkulerende natur er ikke et valg de tar, men en dyd av nødvendighet. Kapitalisme handler om å tjene penger og den som tjener mindre penger enn andre går fortapelsen i møte.

³⁹ Stein Hoftvedt, *AKP i norsk politikk*, Oslo: Kommunistisk Arbeiderforbund, 1978.
<https://tjen-folket.no/index.php/2021/02/11/stein-hoftvedt-akp-i-norsk-politikk/>

Selvsagt handlet EU-medlemskapet om å tjene penger, altså «snevre egeninteresser», og ikke om «fred i Europa» eller annen vidløftig retorikk satt fram for å vinne et valg. Marx påpekte jo på 1800-tallet at de borgerlige parolene «frihet, likhet og brorskap» også fikk et ublidt møte med den kapitalistiske realiteten. Men det betyr ikke at det norske borgerskapet «selger ut norske nasjonale ressurser». Her tar forfatteren skammelig feil. Parolen «nei til salg av Norge» har sterk retorisk kraft, vi kan si «påvirkningskraft», men vi avviser fullstendig forestillingen om at monopolborgerskapet har tenkt å selge seg ut. Norsk monopolkapital vil ikke inn i EU for å pensjonere seg og leve slaraffenlivet på Bahamas mens Krupp og Porsche flytter inn i kontorene til Equinor og Rema 1000. Det norske monopolborgerskapet bevarer sitt grep om den norske staten, og de gir ikke vekk sin kapital til noen. De kan selvsagt selge selskaper og aksjer, slik de allerede gjør i dag. Det finnes en rekke utenlandske bedrifter i Norge, og mange utenlandske eiere, men alle de største selskapene i Norge er eid hovedsakelig av norsk kapital. Faktisk finner vi ved en overfladisk gjennomgang, ikke ett eneste selskap blant de 50 største i Norge, som ikke er helt eller delvis norskeide.⁴⁰ Dette betyr at norsk kapital dominerer i Norge, og disse monopolselskapene dominerer ikke bare i Norge, de har en enorm kapitaleksport og står for eksempel sterkt i Baltikum og mange steder i den tredje verden. Det norske borgerskapets dominans over egen økonomi ville de selvsagt ikke gitt vekk. Igjen vender vi tilbake til marxismens ABC. Staten er borgerskapets stat, og de kommer ikke til å gi den vekk til tysk eller fransk kapital, og heller ikke til noen mystisk global elite anført av yankee-kapitalistene Bill Gates og Jeff Bezos. Om Olsen tror det norske borgerskapet er så ivrige etter å kvitte seg med eiendommen sin, undrer vi på om han tror sosialismen kan innføres ad fredelig vei også.

For det andre ville det være feil av kommunister å bli med på retorikken om salg av Norge, fordi dette er en appell til de romantiske og reaksjonære strømningene i småborgerskapet. EU handlet aldri om å «selge Norge», og en slik parole har utgangspunkt i en feilaktig forståelse av både norsk imperialisme og av EU som allianse av imperialister, og den må lede til nye feilslutninger. For eksempel det vi allerede har pekt på: Om Norge kan selges, så betyr det at noen eier Norge i dag, og det blir nærliggende å tro at disse «noen» er «oss», altså folket, ikke borgerskapet. Det fremmer altså illusjoner om tingenes tilstand i dag, det skaper en illusjon om at Norge er vårt, folkets, og at det kun handler om å forsvare det vi har og ikke om å erobre makta. Svaret vårt er altså at det ville være feil å se EU-kampen som en kamp mellom salg eller ikke salg av Norge, og dermed åpenbart feil å reise det slik i en parole. Slagord er viktige, og paroler må resonneres blant massene, men parolene må stilles på grunnlag av en marxistisk forståelse av verden og i tjeneste av en revolusjonær strategi, og de må uttrykke en mest mulig korrekt politikk. Parolen om salg av Norge er ikke en slik parole, tvert om.

Forfatteren spør om det var feil å alliere seg med bønder, fiskere og andre deler av borgerskapet i en felles nasjonal kamp mot EU. Det er ikke et spørsmål vi for vår del har rukket å gjøre noen grundige studier eller analyser av, og dermed må svaret bli rent foreløpig og muligens forhastet. Vi gjør like fullt et forsøk, men leserne må være klar over at vi gjør det nølende. For det første mener vi det på ingen måte er feil i seg selv å gjøre allianser, heller ikke klasseallianser, tvert imot. Men det helt avgjørende er hva de politiske forutsetningene og målsettingene for den konkrete alliansen er, hvilken klasse som leder den, og hvilke

⁴⁰ «Norges 500 største selskaper», *Kapital* 16. juli 2020.
<https://kapital.no/reportasjer/2020/07/16/7547889/regnearket-med-de-500-storste-selskapene-i-norge>

politiske interesser alliansen kan tjene. For det andre ser vi altså ikke kampen mot EU i Norge som en nasjonal kamp. EU-kampen kunne vært reist som en kamp mot EU som imperialistisk allianse, og mot en forsterking av enheten mellom europeiske imperialister. Den kunne vært reist som en solidarisk håndsrekning til de arbeidende massene i den tredje verden og som del av kampen for å bekjempe de imperialistiske statenes motoffensiv mot den sosialistiske revolusjonen. Kort sagt kunne en revolusjonær bevegelse reist kampen mot EU på grunnlag av proletarisk internasjonalisme i stedet for borgerlig nasjonalisme. Vi vet at det var noen kampanjer i den retningen, men dette var altså ikke på noe som helst tidspunkt reist som nei-alliansens eller AKP-bevegelsens fanesak. Fanesaken var og forble «nei til salg av Norge» og «forsvar selvråderetten». Den ideologiske tilslutningen til «forsvaret av den norske selvråderetten» var et bidrag til å legitimere den borgerlig-nasjonalistiske ledelsen av fronten, og AKP gjorde da heller ingen forsøk på å utfordre denne ledelsen eller å etablere en front under noen annen ledelse, ikke i 1994. Foran 1972 var det dog noen tendenser i sistnevnte retning.

For det tredje ser vi noe dypt problematisk med å delta i borgerlige valg, også i slike «folkeavstemninger». Vi forstår formann Gonzalo og Perus Kommunistiske Parti dit hen at i vår periode, perioden hvor den proletariske verdensrevolusjonen er i sin strategiske offensiv, er det ingenting å hente i de borgerlige valgene for den revolusjonære bevegelsen. Det eneste man oppnår ved slik taktikk, er å bli inkorporert i den parlamentariske svinestien og det borgerlige valgsirkuset. I dette perspektivet mener vi at kamp mot EU ikke burde reises som en del av en avstemning, og at de revolusjonære dermed ikke kunne deltatt i en nei-kampanje på samme måte som ML-bevegelsen og AKP/RV gjorde i 1972 og 1994. Vi slutter oss til standpunktet om at valgboikotten har en strategisk karakter i denne perioden, og dermed skiller seg fra den taktiske tilnærmingen som var korrekt i perioden fra 1871 til 1945, hvor verdensrevolusjonen var i sin strategisk defensive fase.⁴¹

Forfatteren trekker Mao og sovjetisk økonomi inn i EU-spørsmålet, men vi ser ikke for vår del hvordan dette er relevant. Forfatteren synes her å mene EU-saken må ses i sammenheng med spørsmål knyttet til sentralisering og desentralisering av produksjon, og hvor EU ses som en slags historisk parallell til sentraliseringen av produksjonen i Sovjet hvor Olsen mener «Sovjet fulgte samme logikken som kapitalismen»(!), og med dagens klimaødeleggelser som konsekvens:

«EU er en organisering for å framskynde og tilrettelegge for denne utviklingen mest mulig. Var det feil av kommunistene å jobbe for en allianse mellom proletariatet og de delene av borgerskapet og småborgerskapet som var imot en slik utvikling?»

For det første, med tanke på den politisk-økonomiske situasjonen i Sovjet på 1920- og 1930-tallet, og den politisk-økonomiske situasjonen i dagens Europa, fremstår den historiske parallellen sjokkerende uinformert, og i beste fall søkt. Videre, hva alliansepartnere gjelder, fremstår ikke norsk jordbrukskapital, anført hovedsakelig av Bondelaget og Senterpartiet, som den mest sannsynlige allierte i kampen mot klimaendringene. I det hele tatt fremstår det gjennomgående som om forfatterens hovedanliggende med sin «kritikk» er å argumentere for «bedre» eller «mer progressiv» kapitalistisk administrasjon, heller enn å utvikle den revolusjonære bevegelsen som må til for å bekjempe kapitalismen. Kort sagt:

⁴¹ Verdensrevolusjonens tre faser beskrives blant annet i Perus Kommunistiske Partis «Den internasjonale linjen», som blant annet finnes her: <https://tjen-folket.no/index.php/2019/02/07/den-internasjonale-linjen/>

Olsens synspunkt legitimerer igjen reformismen. Miljøødeleggelsene må bekjempes hovedsakelig med revolusjon. Bærekraftig utvikling er ikke mulig i kapitalismen, uansett hvem proletariatet allierer seg med. Kommunistene kan inngå taktiske allianser for å forsvare rettigheter som er vunnet, eller bekjempe forverringer her og nå. Vi er slett ikke mot det, det er uhyre viktig og en revolusjonær plikt å kjempe for slike allianser. Vi vil heller ikke forveksle dette med den strategiske foreningen av proletariatet med deler av borgerskapet, i den revolusjonære fronten under proletariatets ledelse. Vi er for denne, vi er for den revolusjonære enhetsfronten som inkluderer småborgerlige grupper og sjikt, men vi er også for taktiske allianser her og nå med grupper som ikke kan forenes for revolusjonen. I denne konteksten ser vi likevel ikke EU-saken som avgjørende. Utviklinga etter EU-kampen burde være bevis nok for at EU-avstemningen på ingen måte har bremset norske klimautslipp. Dessuten virker det som norske miljøaktivister ofte synes EU har en bedre klimapolitikk enn CO₂-verstingen Olje-Norge. Olsen er sikkert uenig, men det er likevel interessant å merke seg, og vi må si at *om* man hypotetisk sett skulle forsøke å løse miljøproblemene under kapitalismen, så virker det mer logisk også for oss, å gå inn for overnasjonale løsninger, all den tid klimagasser og andre utslipp som kjent ikke forholder seg til grenser.

Forfatteren skriver:

«Som nevnt er kapitalismens driv mot stadig større produksjonsenheter grunnlaget for at EU oppsto.»

Dette er forfatterens påstand. Vårt syn er at EU oppsto som en kull- og stålunion under Vest-Tysk ledelse for å ta opp konkurransen med USA og andre imperialistiske stormakter. Herfra har EU utviklet seg, og er en imperialistisk allianse der Tyskland og Frankrike står i særstilling som de dominerende stormaktene i alliansen. Drivet mot større produksjon er iboende i kapitalismen, og har eksistert siden dens fødsel. Dette har skapt imperialismen, som ifølge Lenin kan defineres rett og slett som kapitalismens monopolistiske, og siste(!), stadium. Denne drivkraften er likevel *ikke* den primære kraften som har drevet fram den europeiske unionen. Den grunnleggende motsigelsen som har vært viktigst for EU-prosjektet er rivaliseringen mellom imperialistene, konkretisert i tysk og fransk imperialisme sitt behov for å ikke stå splitta og alene overfor supermaktene USA og Sovjetunionen og dermed altså nødvendigheten av allianser blant annenrangs makter. Har man spilt brettspillet Risk forstår man kanskje enda bedre hvorfor imperialistene som ikke var eller er supermakter, har slike behov. Verdt å nevne er også kampen mot revolusjonen, borgerskapets behov for å kvele den revolusjonære bevegelsen og samordne politi, etterretning og andre repressive institusjoner.

Forfatteren bør lese Lenins «Om parolen for et europas forente stater» på nytt. Her skriver Lenin:

«Et Europas forente stater under kapitalismen er det samme som overenskomster om delinga av koloniene. (...) Ingen fordeling kan gjennomføres på annet vis enn 'i forhold i styrke', og styrken endrer seg i løpet av den økonomiske utviklinga. (...) Sjølv sagt er det mulig med *midlertidige* overenskomster mellom kapitalister og mellom stater. I denne betydninga er et Europas forente stater mulig som en overenskomst mellom de *europeiske* kapitalistene... men hva er formålet? Bare å undertrykke sosialismen i Europa med samla krefter og å forsvare kolonibytet *mot* Japan og USA med samla krefter. USA og Japan er virkelig blitt forfordelt når det

gjelder den nåværende oppdelinga av koloniene, og de har vokst voldsomt mye raskere i styrke de siste femti åra enn det tilbakeliggende og monarkistiske Europa som nå er i ferd med å bli senil. Europa som helhet står for økonomisk stillstand sammenlikna med De forente stater i Amerika. På det nåværende økonomiske grunnlaget, dvs. under kapitalismen, ville et Europas forente stater bety at reaksjonen organiserte seg for å hemme utviklinga til Amerika som er raskere.»⁴²

Dette skrev Lenin i 1915, slik at igjen viser det seg at forfatterens forestilling om at EU er resultat av noe kvalitativt nytt ved imperialismen i dag, noe som ikke var der for 100 år siden, får nok et skudd for baugen. Allerede i 1915 var det altså ideer og tanker om å forene Europa, og Lenin slo fast at dette måtte bli en overenskomst mellom stater, mellom imperialister, for å undertrykke revolusjonen, dele kolonibytten og utgjøre en felles front mot konkurrentene. Her nevner han konkurrentene USA og Japan, og vi vil i dag legge til Russland, Kina og Storbritannia etter «Brexit». Lenin stiller spørsmålet korrekt, og forklarer hva et forent Europa måtte bli under imperialismen: En allianse av imperialister, av stater som representerer forskjellige borgerskap, og slett ikke et verktøy for en multinasjonal elite over og mot nasjonene. Norsk imperialisme ville blitt en partner i en slik allianse, og ikke engang blant de svakeste sådane.

Igen er det opp til forfatteren å ta et valg, er han for eller mot Lenin i nok et spørsmål?

Hva har norsk nasjonalisme å gjøre med landbruk, fiske, klima og arbeidsliv?

Forfatteren skriver:

«Skal vi ha matproduksjon i Norge må vi ha subsidier og/ eller tollmurer som beskytter mot utenlandsk matproduksjon. (...) Vi kan ikke basere matproduksjonen på at det kun skal produseres mat der det er mest profitt å hente for monopolborgerskapet. Vi er avhengig av å opprettholde matproduksjonen her i landet. Her har arbeiderklassen felles interesser med de norske bøndene.»

Her argumenterer ikke forfatteren, han setter bare fram påstander, og blant disse er påstanden om at vi (hvem «vi»?) er avhengig av å opprettholde matproduksjon i Norge og at arbeiderklassen har felles interesser med de norske bøndene. Hvilken arbeiderklasse? Det internasjonale proletariatet? Sesongarbeiderne fra Baltikum og Balkan som utbyttes av norske bønder? De fattigste delene av proletariatet i Norge, de med store familier som gjerne skulle hatt billigere melk, ost og kjøtt? Snakker han om proletarene som bor nær nok grensa til å handle i Sverige? Vi finner det absolutt problematisk av hensyn til klodens miljø og klima, at så mye produksjon av varer som forbrukes i Norge skjer i andre land. Men først og fremst ser vi dette som et problem som følge av den imperialistiske «arbeidsdelinga», fordi Norge er et imperialistisk land. Om Norge ikke var imperialistisk, så hadde det åpenbart vært mer lønnsomt å produsere mat her. Vi er forøvrig enig i at en revolusjonær bevegelse under proletarisk ledelse gjerne kan forsvare matproduksjon i Norge, og således alliere seg med

⁴² Lenin, «Om parolen om et Europas Forente Stater», i *Utvalgte verker i 12 bind*, bd. 6, s. 26.

norske bønder i denne kampen. Her kan man også gjøre felles fiende mot staten og mot dagligvaremonopolene, som skviser både bonden og proletaren gjennom skatter, avgifter og enorme profitter på dagligvarene. Men hva har dette med «progressiv nasjonalisme» å gjøre?

Likevel mener vi at spørsmålet om norsk matproduksjon i Norge i dag er et relativt perifert spørsmål for den revolusjonære bevegelsen, og det er heller ikke uten slagside. De som per i dag har mest å tjene på norsk matproduksjon i Norge er norske bønder og aller mest norsk landbrukskapital, altså en seksjon av norsk byråkratisk borgerskap. Det finnes ingen små eller fattige bønder i Norge i dag, de fleste bønder har mest til felles med små bedriftseiere. Disse subsidieres nå direkte av staten, indirekte dermed av hovedsakelig av imperialismen og dernest av norske skattebetalere og forbrukerne som kjøper produktene. Uansett utgjør proletariatet hoveddelen av de som betaler for matproduksjon i Norge.

Det ligger et strukturelt problem til grunn: Norge er et imperialistisk og derfor uhyre rikt land. Og dette «problemet» for norsk matproduksjon i Norge, at det rett og slett lønner seg å kjøpe matvarer som produseres i utlandet, lar seg ikke løse innenfor dette systemet, så lenge Norge er et imperialistisk land. Dermed kan det så lenge Norge forblir imperialistisk kun lappes og bøtes på, ved å holde utviklinga tilbake, og å overføre penger til småkapitalistiske bønder og storkapitalistisk landbrukskapital. Vi er ikke prinsipielt imot det, men vi ser det heller ikke som et overordna viktig spørsmål for en revolusjonær bevegelse, som burde søke sin kraft hovedsakelig hos de dypeste og breieste massene, og særlig blant de fattigste i proletariatet. Innen jordbruket ville førsteprioriteten være å alliere seg med sesongarbeiderne, avløserne og halvproletarene som driver noe jordbruk som bigeskjeft, kort sagt de nederste sjiktene av de sysselsatte i jordbruket, ikke jordbruksmonopolene Nortura og Tine.

Vi vil også legge til at dette spørsmålet også berører valget mellom frihandel eller proteksjonisme. Og som Marx og Engels uttrykte det: «spørsmålet om frihandel eller proteksjonisme beveger seg fullstendig innenfor rammene av det nåværende systemet av kapitalistisk produksjon, og det har derfor ingen interesse for oss sosialister som vil avskaffe dette systemet».⁴³ Videre skriver Engels faktisk at om man måtte velge, ville Marx og han selv foretrukket frihandel framfor proteksjonisme, fordi dette sprer kapitalismens produksjonsmåte mer, og dermed også fremmer sosialismen mer, selv om proteksjonisme ville være fåfengt som en kontrarevolusjonær strategi. Det er klart at dette er en analyse fra frikonkurranskapitalismens tid, og at frihandel ikke eksisterer i imperialismen. Dermed stiller spørsmålet seg noe annerledes i dag, men vi vil påstå at kommunistene fortsatt ikke så lett vint som Olsen, kan ta stilling for proteksjonisme mot frihandel i *imperialistiske land*. I den tredje verden forholder det seg selvsagt kvalitativt annerledes. Agitasjon for proteksjonisme i dagens Norge, altså tollmurer og subsidier, fremstår for oss som et uttrykk for småborgerlig sosialisme, som er utopisk og reaksjonær, og ikke marxismen-leninismen-maoismen, som er proletarisk og revolusjonær.

Forfatteren skriver:

«Norske fiske har tradisjonelt vært drevet av små fiskefartøy. I EU er det store fiskefartøy som gjerne vil fiske denne fisken. Hva er kommunistenes syn på dette?

⁴³ Engels, «On the Question of Free Trade», 1888, (vår oversettelse).
<https://www.marxists.org/archive/marx/works/1888/free-trade/>

Var det negativt av norske kommunister å alliere seg med kystfiskeren 'under norsk flagg'? Jeg mener det var helt rett av oss å gjøre dette.» (sic)

Det er ikke slik at vi har undersøkt dette spørsmålet i dybden, men en overfladisk sjekk viser at 35 store rederier står for mer enn 40% av fangsten.⁴⁴ Dette er norske rederier, ikke EU-selskaper, og de fisker i hovedsak med trål. Fremst av disse er det norske monopolet Lerøy Havfisk AS, som med sine ni trålere tar førsteplatsen med god margin fullstendig fra sitt hovedkontor i Bergen. Tråling er ikke noe nytt; det ble funnet opp på 1500-tallet. I Norge er det blitt regulert av staten siden 1908, og dagens lov er fra 1983, hvor det ble lagt strengere begrensninger på trålinga. Olsen blottlegger her at hans utopiske sosialisme også omfatter en romantisering av den norske fiskeren, på grunnlag av uvitenhet. Igjen: Norge er et imperialistisk land, det vil si et land hvor monopolkapitalen dominerer, og det gjelder selvsagt også innen både jordbruk og fiske. Hvorfor det norske flagget skulle utgjøre en fane for kamp mot de tre største trålende selskapene i norsk farvann: Havfisk, Prestfjord og Nergård er vanskelig for oss å forstå. I det hele tatt tviler vi for vår del også på at alle norske kystfiskere har så sterke følelser for det norske flagget som Olsen antyder.

Forfatteren skriver:

«Sentralisert produksjon fører til mer transport og økte CO₂ utslipp som en konsekvens. Som kommunister må vi kjempe for lokal produksjon og minst mulig transport utfra et mål om en bærekraftig utvikling med 0 utslipp av drivhusgasser.»

Vi er ikke prinsipielt uenige i dette, men enn så lenge dette ikke knyttes konkret til det mer fundamentale spørsmålet om proletarisk klassekamp for makta, så forblir det slik vi ser det rent utopisk tomsnakk. Miljøvern både kan og må være en sentral del av argumentasjonen for sosialismen, og motivasjonen for å kjempe for denne, men å insinuere at dette skulle være mulig innenfor det imperialistiske systemet, uten revolusjon og proletariatets diktatur, er å svindle og bedra folk. At EU-kampen skulle kunne avgjøre et spørsmål som dypest sett handler om kapitalismens grunnleggende drivkraft etter profitt, og imperialismens grunnlov om å søke maksimal profitt, er en ren illusjon. Forfatteren tegner et bilde av at EU-kamp, eller rettere sagt reformkamp, fører oss nærmere sosialismen. At slike reformer er «delmål» på veien mot sosialismen. Vi ser det ikke slik. Vi ser det tvert om som hovedsakelig en avledning fra den revolusjonære kampen, og kampen for å utvikle en revolusjonær bevegelse under proletarisk ledelse. Det ser snarere ut til å føre til en reformistisk bevegelse under småborgerlig eller borgerlig ledelse, konkret uttrykt i Nei til EU, finansiert av landbrukskapital og ledet av borgerlige politikere.

Videre er det uhyre viktig å forstå at «grønne» subsidier og «grønn omstilling» fungerer som akselerering av statsmonopolkapitalismen. Subsidier til nye «grønne» industrier, betyr produksjon av elektriske biler og til svære vindmølleparker i norsk natur. Det betyr mer sammensmelting mellom staten, som bidrar med subsidier og skattelettelser, og den private monopolkapitalen. På den ene sida bidrar det slett *ikke* positivt til å redusere miljødeleggelsene, for disse øker i takt kapitalistisk virksomhet(!), og på den andre sida øker det monopoldannelsen og tendensen i retning den korporative staten. Slik fungerer denne «grønne» reformismen som all annen reformisme: Den tjener monopolkapitalen og

⁴⁴ Norsk Fiskerinæring nummer 2, 2020.
<https://norskfisk.no/2020/03/04/norges-35-storste-fiskebatrederieringen-foran-ingen-ved-siden/>

dens behov for å omstrukturere stat og økonomi mer og mer i møte med den allmenne krise i kapitalismen.

Miljøpartiene i de forskjellige europeiske landene, og den utenomparlamentariske bevegelsen de dominerer, og som har sin militante fløy i grupper som ALF og Extinction Rebellion, står ideologisk-politisk under storborgerlig ledelse. Overfor kapitalismens ødeleggende produksjonssystem er denne bevegelsen et blindspor. Dens slagside er at den leder opprørsk ungdom, som ser fortvilet på miljøødeleggelsene, inn på en parlamentarisk, legalistisk, borgerlig og reformistisk vei, vekk fra revolusjonen. En allianse på Olsens premisser fører den samme veien. Han representerer småborgerskapet og dets standpunkt, ikke proletariatet.

Forfatteren skriver:

«Et felles europeisk arbeidsmarked har resultert i sosial dumping. Nei bevegelsen i 1994 stilte ikke krav om stengte grenser, men bevegelsesfrihet for mennesker (uavhengig av om de skulle jobbe eller ikke) basert på nasjonal sjølråderett og at norske arbeidsregler skal gjelde for alle som jobber i Norge. Dette er fortsatt en korrekt parole og et krav som det finnes mye støtte for også hos de delene av det tradisjonelle borgerskapet som trues med å bli utkonkurrert av firmaer som baserer seg på sosial dumping med bruk av utenlandsk arbeidskraft.»

Vi er ikke direkte uenig i dette, og endelig adresserer forfatteren proletariatets klasseinteresser. Endelig er proletariatet noe mer enn bare en støttespiller for småborgerlige bønder og fiskere. Men EU-kampen, slik den var organisert, stilte arbeidslivskampen under småborgerlig ledelse og paroler. Den appellerte dermed i første rekke til arbeideraristokratiet og de best betalte og best organiserte delene av proletariatet. Nei-sidens «fagligpolitiske» grunnlag var og er utformet av arbeideraristokrater. Vi ser forøvrig parole-kampen mellom de som vil ha «nei til arbeidsinnvandring» og de som heller vil ha «ja til norsk lønn i Norge», som en avsporing. Vi er for å reise kamp mot sosial dumping, for å reise kamp mot vikarbyråer og oppløsning av de erobrede rettighetene til arbeidsfolk. Men å føre denne kampen under småborgerlig ledelse kan ikke lede til annet enn reformistisk og sjåvinistisk politikk. Vi ser dette tydelig hos samtlige av de norske «venstre»-partiene, Rødt inkludert. Vi mener de revolusjonære må gå dypere og breiere, det vil si å gå til de fattigste i proletariatet, og å kjempe med disse. Dette er vårt utgangspunkt.

Vi må også presisere at nasjonalisme og sjåvinisme på ingen måte *må* ta form av vulgær rasisme. Identitetspolitiske postmodernister tror hudfarge skaper politiske holdninger. I så måte deler de verdensbilde med nazistene. I virkeligheten trenger man ikke være hvit for å bli sjåvinist. I USA er det mange ikke-hvite som vil hindre papirløse innvandrere fra Latin-Amerika å komme til USA. Mange som selv kom som innvandrere, eller er barn av innvandrere, fra Latin-Amerika, støtter nå grensegjerder. Dette har rot i økonomiske og sosiale interesser, og det er dermed svært forståelig, selv om det i essens er sjåvinistisk. De vil beskytte sin status som innbyggere i et imperialistisk land, mot konkurransen fra fattigere mennesker fra undertrykte land. Dette er sjåvinisme, og en bevegelse som har som hovedsak å beskytte «norsk lønn» og «norsk velferd», setter ikke den proletariske internasjonalsismen i kommando. For dem er den internasjonale solidariteten i beste fall sekundær, og i verste fall noe fullstendig fremmed. Vi ser det samme når Rødt-leder Bjørnar Moxnes argumenterer

mot amerikanske baser i Norge for at Norge ikke skal bli bombemål(!), i suveren likegyldighet overfor de faktiske bombemålene i dagens verden. Sosialpatriotisme og sosialimperialisme er to sider av samme mynt. Den som i et imperialistisk land setter patriotismen i kommando, blir medløper for imperialismen.

Videre er det illusjonsmakeri å framstille det som om kapitalismens utvikling kan stanses. Den kan kanskje bremses i perioder som følge av ujevn utvikling og kamp, men historiens hjul ruller ubønhørlig videre. Utviklinga av kapitalismen og i dag imperialismen betyr pauperisme⁴⁵ som Marx slo fast i det kommunistiske manifestet. Det vil si utarming av stadig flere, stadig mer fattigdom i verden. Foran oss ligger *ikke* en tilbakevending til småproduksjonen og et småborgerlig idealsamfunn, men skjærpede motsigelser, mer kamp, mer utarming, mer fattigdom, mer krig, og til slutt: revolusjon og kommunisme. Heller ikke kommunismen vil bety frihet i den individualistiske og egoistiske småborgerlige betydningen, men kollektivismen og frigjøring av den enkelte gjennom alles frigjøring. Kommunisme betyr ikke at hver enkelt kan etablere sin egen gård eller sin egen lille butikk, og jobbe når de vil og selge varer for arbeidstimer i stedet for penger, men en fullstendig opphevelse av den kapitalistiske tilegnelsen.

Forestillingen om «annerledeslandet» er en reaksjonær myte, en tilbakeskuende drøm om små bygder og grender som står imot den fæle moderne utviklingen. Dette er ånden som sto sterkt både i AKP (m-l) og i Nei til EU. Proletariatet derimot, frykter ikke moderne utvikling. Maskinknusinga var en avsporing for 200 år siden og er det fortsatt. Heller ikke i EU-saken kan proletariatet overta småborgerskapets verdensanskuelse, ikke uten å bli like raskt villedet, utmanøvrert og passivisert. For å komme Olsen i forkjøpet, mener vi ikke med dette at hele proletariatet er fullstendig upåvirket av den reaksjonære romantikkens «påvirkningskraft». På mange proletarerer, særlig i de øvre sjiktene av proletariatet i de imperialistiske landa, har slik tenkning en potensielt farlig sterk kraft. For Olsen er det kanskje et argument for å lefle med slik tenkning, men for oss understreker det alvorret i spørsmålet. Slik tenkning er farlig og må derfor bekjempes.

Enden på den nasjonalromantiske visa, er proudhonismens⁴⁶ «visjon» om en fremtid hvor alle er frie og selveiende håndverkere og bønder. Dette er den småborgerlige håndverkersosialismens individualistiske drøm, drømmen til den selveiende småborgeren som frykter storindustrien, internasjonaliseringen og kollektiviseringen. Den er svært kompatibel med nasjonalismen, men vårt langsiktige program er ikke at norske bønder skal bevare sine små gårder, som riktignok for lengst er blitt ganske store, men å kollektivisere alt sammen. På kort sikt har vi felles interesser mot monopolkapitalen, felles interesser med de små og mellomstore bøndene, men disse interessene kan aldri settes foran proletariatets egne interesser, og de kan aldri gå foran vår plikt til å nådeløst kritisere og bekjempe enhver tenkemåte og verdensanskuelse som promoterer småborgerlig og reaksjonær sosialisme i arbeiderbevegelsen. Marxismen vant kampen om kommandoen i arbeiderbevegelsen, men Lenin har påvist hvordan utviklingen driver småborgerlige grupper inn i arbeiderbevegelsen på nytt og på nytt, og derfor må den småborgerlige innflytelsen også knuses igjen og igjen. Å knuse nasjonalismen i den revolusjonære bevegelsen, er en måte å konkretisere kampen mot

⁴⁵ Pauperisme er fattigdommen som sosial nødtilstand eller massefattigdom, i motsetning til det enkelte menneskets fattigdom, ifølge Store norske leksikon.

⁴⁶ Pierre Joseph Proudhon regnes som en av den moderne anarkismens grunnleggere, og var opphavsmann til mutualismen, en teori om hvordan man kunne omsette varer og tjenester rettferdig. Han var visstnok den første som kalte seg anarkist og satt i det franske parlamentet etter 1848.

småborgerlig ideologi i denne, fortrenge den med proletarisk ideologi, det vil si maoismen, og sette proletarisk politikk i kommandoen, det vil si å legemliggjøre den proletariske internasjonalsismen.

Om allianser med småborgerskapet og utviklingen av den revolusjonære bevegelsen

Forfatteren skriver:

«Kort fortalt mener jeg at kommunistene må tilstrebe å lage allianser med deler av småborgerskapet. Dette inkluderer de delene som i stor grad ellers trekkes mot fascismen slik TF beskrev i den utmerkede artikkelen: 'Trump, populisme, fascisme og klasse'. Dette må selvsagt gjøres på et solidarisk og ikke sjåvinistisk grunnlag, slik vi gjorde under EU kampen.»

For det første er vi som sagt helt enig i at kommunistene må kjempe for allianser med deler av småborgerskapet. Dette er essensielt i kommunistenes frontpolitikk. Bare kommunistpartiet representerer proletariatet. Alle andre grupper og partier representerer småborgerskapet og borgerskapet. Det er en rekke småborgerlige grupper å søke allianser med, og vi er for å søke slike allianser. Samtidig må vi understreke så tydelig vi kan, at sosialistiske intellektuelle, som hovedsakelig kommer fra småborgerskapet, ikke må være så ivrige etter å danne klasseallianser med andre deler av småborgerskapet at de forsømmer sin plikt som kommunister.

Vår revolusjonære plikt er å anvende den eneste marxistiske taktikken om å gå til de dypeste og breieste massene og hovedsakelig henvende oss til de viktigste av disse, som i et imperialistisk land som Norge må være de fattigste delene av proletariatet og ikke de øverste lagene av dette. Her viser vi blant annet til Perus Kommunistiske Partis masselinje og til Lenins bok «Imperialismen som kapitalismens høyeste stadium» og teksten «Imperialismen og kløyvinga i sosialismen». Her slår disse fast at kommunistene må henvende seg hovedsakelig til de laveste, mest utbytta og undertrykte. Oppportunistene derimot, henvender seg til de øvre laga, som er deres sosiale basis. I de rikeste landa, skriver Lenin, kan disse bestikkes av monopolkapitalens superprofitter og slik «nærer, former og befester den oppportunismen».⁴⁷

Vi anvende de tre med fra formann Gonzalo: «leve med, arbeide med og kjempe med» de fattigste i proletariatet. Vi ser likevel muligheten for allianser i kampen mot sosial dumping, men ikke på den måten som man historisk har sett både i LO og Rødt, hvor småborgerlige og arbeideraristokratiske interesser har satt dagsorden, og kampen systematisk omdannes til en reformistisk dragkamp om lover og regler på Stortinget, og til politianmeldelser og appeller til borgerlig lov og rett.

⁴⁷ Lenin, *Imperialismen*, i *Utvalgte verker i 12 bind*, bd. 6. Her sitert fra nettversjon: <http://arkiv.tjen-folket.no/Sentralt/view/10645.html>

For det andre er vi ikke bare for taktiske allianser, men strategisk, altså på lang sikt og for å seire, støtter vi linja for at kommunistpartiet, proletariatets eneste parti, må lede en enhetsfront av revolusjonære klasser og grupper. Denne fronten, som legger grunnlaget for den nye staten, må inkorporere småborgerlige sjikt i store sprang. Dette kan og vil la seg gjøre, når kommunistpartiet og dets væpna styrke, folkehæren, utvikler den nye makta gjennom folkekrig. Dette er et sentralt spørsmål når vi behandler temaet om klasseallianser og kommunistenes frontarbeid.⁴⁸

Videre er vi enig i at «Trump, populisme, fascisme og klasse»⁴⁹ er en i hovedsak god artikkel, men vi er ikke enig i at forfatteren faktisk holder denne artikkelens konklusjon i hevd med sin linje. Siste del av denne artikkelen begynner slik:

«I denne situasjonen ser vi en 'populistisk venstreside' eller nye forsøk på sosialdemokrati, som spiller det farlige spillet med å forsøke en liknende retorikk som den 'populistiske høyresida'. De vil også tilbake til et glansbilde av gamle dager.»(sic)

Slik vi ser det er det nettopp dette spillet forfatteren begir seg inn på når han tar til orde for at marxister skal være «nasjonale patrioter» i Norge. Forestillingen om «salg av Norge» med de malerier og propagandaplakater som hørte med i 1994 bygget så absolutt opp under et glansbilde av «gamle dager». At EU-kampen ikke var åpent rasistisk, rokker ikke ved at den likevel dyrket en hel serie med nasjonalistiske myter og vrangforestillinger, og at det er umulig å gjøre i et hvilket som helst land, imperialistisk eller undertrykket, uten å gjøre farvannet svært grumsete. Dette fører til å slå ring om norsk imperialisme, om «norsk olje og fisk», når dette åpenbart er imperialistisk kapital og strid med annen kapital og på grunnlag av imperialismen. Nasjonalisme handler ikke for oss først og fremst om kultur og fraser, men om politikk. Man kan utmerket vel føre en nasjonalistisk politikk, for norsk monopolkapital og den borgerlige norske nasjonen, uten å ta en rasistisk frase i sin munn.

De borgerlige nasjonalistene i en rekke land understreker hele tiden at den verken handler om hudfarge eller religion. Det handler om å «forsvare våre interesser mot andre», og det gjør det også for forfatteren. For norske nasjonalister handler det om norske interesser mot EU, mot Tyskland, mot USA og så videre. Men Norge er, som vi har gjentatt til det kjedsommelige, ikke et undertrykka land. Norge er en imperialist. Å forsvare Norge mot, la oss si Storbritannia, er å forsvare en liten imperialist mot en større imperialist, men det er like fullt to imperialister som kjemper om «kolonibytten». All norsk kapitalistisk eiendom er bygd på kolonialismen og imperialismen. Flåten, fisket, handelskapitalen, industrikapitalen og oljen, disse har klore seg fram på verdensmarkedet, gått over likene til folk fra undertrykte land, og sikret det norske borgerskapet «en plass i solen». Foran 2. verdenskrig påpekte deler av venstresida, helt riktig, at England var verdens største imperialist. Merk også at det var England som erklærte Tyskland krig, etter invasjonen av Polen. På grunnlag av dette var det flere som angrep England som aggressoren, og noen gikk så langt som å støtte Nazi-Tyskland på et kvasi-sosialistisk og antikolonialt grunnlag. Så galt kan det gå, om man ikke tar utgangspunkt i den proletariske internasjonalsismen.

⁴⁸ Se *Communist International*, «On Frontwork in the Process of the Reconstitution», februar 2021. <https://ci-ic.org/blog/2021/02/15/on-frontwork-in-the-process-of-the-reconstitution/>

⁴⁹ *Tjen Folket Media*, «Trump, populisme, fascisme og klasse», november 2016. <http://arkiv.tjen-folket.no/Sentralt/view/12189.html>

Lenins linje var å kjempe mot vårt eget borgerskap, men forfatteren og andre «venstrenasjonalister» vil av og til kjempe mot dem og av og til støtte dem i kamp mot andre imperialister. Det er slett ikke noe nytt, men en tendens som både Lenin og Stalin påviste for lenge siden. De avslørte dette og advarte mot det, for de visste hvor det ender. For AKP (m-l) er det klart hvor det endte: i det reformistiske Rødt hvor norske interesser alltid er de viktigste. Selv når man snakker om krigen mot Afghanistan har parolen vært «hent soldatene hjem» med en appell til norske interesser av å avstå fra krig og unngå å bli terrormål. Dette i samme stund som norske spesialstyrker har likvidert og kidnappa afghanske motstandssoldater og pekt ut bombemål for yankeene... På ytterkanten i Rødt finner vi Pål Steigan og en rekke andre tidligere AKP-ere, som viser enda tydeligere hvor den logiske endestasjonen for denne «progressive nasjonalismen» ligger. Vi vil velge en helt annen vei og et helt annet fremkomstmiddel enn sosialpatriotene, for det siste stedet vi ønsker å reise som passasjerer, er på et tog som føres av disse.

Videre står det å lese i den nevnte artikkelen om Trumps valgseier:

«Første skritt er uansett ikke å ta kampen om støtte fra de samme folka som de store partiene desperat kurtiserer. De tar sine kjernevelgere for gitt og tigger etter støtte fra de sentrumsorienterte velgerne. (...) I stedet for å først søke støtte der, bør vi oppsøke våre egne. Vårt eget potensielle grunnfjell. Og det er ikke dem som frykter å falle ned i de lavere sjiktene av proletariatet – det er dem som er der allerede. (...) Først når vi har organisert solide strukturer blant de mest undertrykte, vil andre grupper se at det finnes et reelt alternativ til systemet. Det betyr ikke at vi må vente med breie fronter mot fascismen, eller at vi ikke skal søke enhet med alle er undertrykt på noe vis – det betyr bare at vårt standpunkt bør være proletariatet først, de mest undertrykte først. Og ha tro på at om disse organiserer seg så vil resten kunne følge etter. Ikke av seg selv så klart, men de vil i alle fall ikke komme i stort monn før det er oppretta sterk organisering og enhet blant de mest radikale og revolusjonære.»

Dette er en tilnærming som vi i hovedsak slutter oss til. Igjen, de revolusjonære må gå til de dypeste og breieste massene, sloss for en revolusjonær bevegelse der under proletarisk ledelse, og gjennom å utvide dennes styrke kan man også kjempe om innflytelse i de småborgerlige massene. Vi forstår ikke dette mekanisk, men som en innretning og en veiledning som hindrer oss fra å bli et haleheng til småborgerlige grupper og småborgerlig politikk. Der venstresida under opportunistisk og revisjonistisk ledelse går først til arbeideraristokratiet, bør den revolusjonære bevegelsen gå først til de dypeste lagene, til de mest utbytta og undertrykte i proletariatet.

I henhold til loven om motsigelsen og at ett deles i to, er det også en tendens til at borgerskapet deles. Det ser ut til at det typiske er at de kløyves i to fraksjoner med tyngdepunkt i henholdsvis det statlige og den private monopolkapitalen. Denne kløyvinga ser vi også i småborgerskapet, som deler seg i to hovedfløyer under hver sin borgerlige fraksjon. Steigans kritikk av funksjonærer og intellektuelle som følger finanskapitalen er ganske treffende,⁵⁰ men dessverre møter han seg selv i døra. Han har tidligere tatt til orde for borgfred og allianser med «høyrepopulister», og i hans miljø har det vært et betydelig

⁵⁰ Steigan, Pål, «Hvorfor er småborgerskapet så tiltrukket av finansfyrstene?» publisert 11. mai 2021 på steigan.no.

<https://steigan.no/2021/05/hvorfor-er-smaborgerskapet-sa-tiltrukket-av-finansfyrstene>

svermeri for både Trump og Le Pen. Han vil ha en allianse mot «finansfyrstene», og ser ikke at kreftene bak Le Pen og Brexit og Trump er like borgerlige, de representerer kun en annen fraksjon av borgerskapet enn teknologibedriftene som fylker seg bak Joe Biden og hans like. Det selveiende småborgerskapet, som restaurant- og scene-eieren Steigan er en prototypisk representant for, har klasseinteresser i å gå mot pandemiltakene slik han gjør. De ender objektivt med å fylke seg bak den privatkapitalistiske monopolkapitalen. De har i flere spørsmål sammenfallende interesser: Både den store og den lille butikkeieren vil holde mest mulig åpent. I spørsmål om frikonkurranse eller proteksjonisme har de felles interesser med landbrukskapital og konkurranseutsatt industri, og dermed er det et åpenbart et materielt grunnlag for at store lag av småborgerskapet sluttet opp om Trump, og om Brexit.

Lenin beskriver hvordan imperialismen skaper en finanskapital når bankkapital og industrikapital smelter sammen, og at det på grunnlag av denne dannes et finansoligarki. Han beskriver også hvordan disse mer og mer monopoliserer kontrollen over staten, på bekostning av det øvrige (ikke-monopolistiske) borgerskapet. Her vil vi understreke at vi tar forbehold om at vi kan ta feil, men det ser for oss ut til at sammensmeltingen av monopolborgerskapet i de imperialistiske landene likevel ikke er fullstendig. Borgerskapet er en enhet av motsigelser, og kampen mellom Clinton og Trump i USA uttrykker kanskje kampen mellom bankkapitalen og (deler av) industrikapitalen. Det er forskjellige borgerlige interesser med tanke på toll, inflasjon, handelsavtaler, klimatiltak og «grønne» subsidier, arbeidsinnvandring og en rekke andre aktuelle politiske kampsaker. Det er uansett uten tvil slik at det er to fløyer i yankee-borgerskapet, og at de siste valgene har vist stadig større brytninger mellom dem.

Steigan ser konturene av den ene fraksjonen, men forstår verken dens rolle i staten eller at denne fraksjonens konflikt med Trump-fløyen er en intra-borgerlig konflikt, og at de til syvende og sist har felles klasseinteresser. Perus Kommunistiske Parti skriver om den byråkratiske kapitalismen i de undertrykte landene:

«Det er også svært viktig å legge merke til hvordan byråkratkapitalismen formes av ikke-statlig og statlig monopolkapitalisme. Dette er grunnlaget for at han skiller mellom de to fraksjonene i storborgerskapet – byråkrater og kompradorer – for å unngå å bli et haleheng til den ene eller andre»⁵¹

Vi mener prinsippet er like gyldig i de imperialistiske landa, og vi ser en klar tendens til at venstresida, også de som kaller seg revolusjonære, har en historisk tendens til å bli haleheng for den ene eller andre borgerlige fraksjonen. Innen det aktuelle temaet ser vi igjen at den borgerlige nasjonalismen, i dette tilfellet sosialpatriotismen, tjener til å fylke småborgere under borgerlig ledelse. Olsen vil med samme analyse av verden og under samme fane og samme slagord, skape en mer solidarisk og mindre sjåvinistisk variant av dette. Vi ser ofte at samme essens kan komme til uttrykk i forskjellige former, men det er sjelden at essensielt forskjellige saker tar identisk form. Det er vanligere at den vesentlige forskjellen kun er tilsynelatende, og at de egentlig er to alen av samme stykke.

⁵¹ Perus Kommunistiske Parti, «Linja for den demokratiske revolusjonen», som blant annet finnes her: <https://tjen-folket.no/index.php/2017/08/26/linjen-for-a-bygge-opp-revolusjonens-tre-verktoy/>

Kan marxister være patrioter?

Avslutningsvis vil vi gjøre noen mer allmenne bemerkninger knyttet til «revolusjonær nasjonalisme», og spørsmålet som forfatteren reiser om hvorvidt marxister kan være «nasjonale patrioter». Slik vi ser det så er dette å stille spørsmålet grunnleggende feil. Det egentlige spørsmålet er ikke om marxister *kan* være patrioter. Det er for lengst klart at vi mener dette er et spørsmål om kontekst, og dette må Olsen ha fått med seg da han leste vår forrige tekst om temaet. Spørsmålet er *hvor* og *når* marxister kan være patrioter, når og hvor støtter vi nasjonal kamp? Gjennom 1700- og 1800-tallet fantes det i Norge opplagt en nasjonal bevegelse som var både progressiv og revolusjonær. Men kan det finnes *revolusjonær* nasjonal kamp i land som i dag er selvstendige imperialister? Kan marxister være patrioter i et *imperialistisk* land? Dette er den virkelige motsigelsen og det virkelige spørsmålet å reise her.

Vårt standpunkt er at i undertrykte land, det vil si land undertrykket av imperialismen, er nasjonen holdt nede i lenker. I halvkoloniale og halvføydale land er de lenket på begge hender, og nasjonene fødes i lenker og uten å kunne fullføre sin nasjonsdannelse. Vi tar altså stilling for standpunktet til Perus Kommunistiske Parti, et marxist-leninist-maoistisk standpunkt som åpenbart anvender og bygger videre på Lenin, Stalin og Mao sine teorier.⁵² Dermed står den nasjonale frigjøringen på agendaen, og tar form av frigjøringskrig mot imperialistene som undertrykker og utbytter landet, og deres allierte i storborgerskapet og godseierklassen. Her ikke bare kan marxister være patrioter, de *må* være det. Igjen, ikke fordi de er snevre nasjonalister, men fordi de er marxister og dermed mot imperialismen. I denne kampen er det ikke «identitet» som står i sentrum, men spørsmålet om makt. Om det ikke var et spørsmål om makt som skulle løses, hadde det heller ikke blitt løst ved krig. Krig er fortsettelse av politikken med andre midler. Krig er altså ikke en fortsettelse av kultur og psykisk egenart, for å si det slik. Marxisten, det vil i dag si maoisten, må ikke bare ta stilling for slik frigjøringskrig, men må i de undertrykte landa også lede den som en del av den nydemokratiske revolusjonen som en del av og i tjeneste av den proletariske verdensrevolusjonen. Det finnes ikke et slikt nasjonalt spørsmål å løse for de imperialistiske nasjonene. De er verken bundet på en eller to hender, det er de, under ledelse av imperialistene, som binder andre nasjoner. Den eneste måten den kan befri seg mer, for å si det med Marx når han sa at et land som undertrykker andre land ikke selv kan være fri, er ved å stanse undertrykkinga av andre land.

Diskusjonen med Olsen kan virke triviell, men standpunkter som hans har hatt katastrofale følger i historien til arbeiderbevegelsen og den internasjonale kommunistiske bevegelsen. I Norge har den vært temmelig ødeleggende for kampen for det kommunistiske partiet. I Tyrkia førte det på 70-/80-tallet til at tilhengere av Deng Xiapings falske treverdenteori forente seg med de kemalist-fascistiske lederne for landet, og tilogmed anga virkelige revolusjonære til etterretningstjenesten. I likhet med svenske SKP på 1970-tallet ledet nasjonalismen til at de identifiserte Sovjetunionen som hovedfienden for «sin» nasjon, og dermed gikk inn for «taktisk enhet» med NATO. I NATO-landet Tyrkia fikk dette groteske følger. I Sverige og Norge var følgene kanskje mer komiske enn sørgelige, selv om latteren setter seg fast i halsen for de som brenner for revolusjonen og partiet. I nyere tid har vi sett

⁵² Tjen Folket Media «Perus Folkebevegelse om nasjonal frigjøring», publisert 4. august 2020. <https://tjen-folket.no/index.php/2020/08/04/perus-folkebevegelse-med-ny-sak-om-nasjonal-frigjoring/>

sosialpatriotismens tvillingforhold med høyeropportunismen i det kommunistiske forbundet Tjen Folket og hos høyrelikvidatorer i Tyskland. Det sosialpatriotiske avviket de siste femti årene er en farseaktig gjentakelse av det tragiske sviket mot proletariatet i den første verdenskrigen. Den alvorlige faren sosialpatriotismen utgjør, og de fatale konsekvensene den får i form av splittelse av og forræderi mot bevegelsen, er hovedårsaken til at vi reiser spørsmålet så skarpt og i så stor bredde.

En allmenn «patriotisk nasjonalisme» i Norge, hvor man forener seg med eller uttrykker støtte til borgerskapet, eller en del av dette, er borgerlig nasjonalisme. Ikke bare er denne nasjonalismen borgerlig, da vi lever i et imperialistisk land så er den også imperialistisk: Sosialpatriotisme blir med nødvendighet sosialimperialisme i et imperialistisk land. Et standpunkt til forsvar for en imperialistisk nasjon ender på skjendig vis med å, direkte eller indirekte, legitimere dens utbytting og undertrykking av massene i den tredje verden. For eksempel gjennom assimilering av flyktninger og arbeidsinnvandrere i Norge, eller ved å bygge opp under myten om «den egalitære fredsnasjonen Norge», som fordekker og fordreier sannheten om norsk imperialistisk utbytting og krigføring og tjener de norske imperialistenes mål om å bli en «diplomatisk stormakt». Om marxister innen den norske nasjonen blir «nasjonale patrioter», vil de med nødvendighet forlate marxismen og bli sosialpatrioter og sosialimperialister.

Videre er vi, som kommunister, *alltid* mot *snever* nasjonalisme, alltid mot borgerlig og småborgerlig nasjonalisme, overalt, i alle land og i alle kontekster. Kommunister er alltid internasjonister, også innenfor og overfor undertrykte nasjoner. På denne måten er vi aldri nasjonalister generelt sett. Vi er kommunister, og kommunismens ånd er internasjonismen. Vår patriotisme er alltid betinget. Som formann Mao skriver er vår patriotisme i den nasjonale frigjøringskrigen *anvendt internasjonisme*:

«For bare ved å kjempe for å forsvare fedrelandet kan vi bekjempe aggressoren og oppnå nasjonal frigjøring. Og bare ved å oppnå nasjonal frigjøring vil det bli mulig for proletariatet og hele det arbeidende folk å oppnå sin egen frigjøring. Kinas seier og de inntrengende imperialistenes nederlag vil også hjelpe folket i andre land. I nasjonale frigjøringskriger er derfor patriotismen virkeliggjøring av internasjonismen» og «Dette er gode patriotiske handlinger som langt fra går imot internasjonismen; de er dens tillemping i Kina.»⁵³

Eller som Mariátegui skrev: *vi er antiimperialister fordi vi er marxister, ikke omvendt*, når han argumenterer mot den småborgerlige dragningen mot nasjonalismen, også i halvkoloniale land som i Latin-Amerika.⁵⁴ Med andre ord: Er marxister patrioter så er vi det fordi vi er internasjonister, ikke omvendt. Vi er mot imperialismen fordi vi er marxister, ikke omvendt. Dette er et viktig poeng og det er avgjørende for ens verdensbilde og ens standpunkt, ens ideologi. Hvordan man stiller seg til dette vil dermed få politiske og

⁵³ Mao Zedong, *Kinas Kommunistiske Partis rolle i den nasjonale krigen*, Sosialistisk opplysningsråd 1970, side 4 og 5.

https://www.akp.no/ml-historie/pdf/klassikerne/mao/kkp_nasjonale_krigen.pdf

⁵⁴ José Carlos Mariátegui, «Anti-Imperialist Wiewpoint», juni 1929. Her skriver han: «The petty bourgeoisie is undoubtedly the social class most sensitive to the fascination of nationalist mythology.» og «In conclusion, we are anti-imperialists because we are Marxists, because we are revolutionaries, because we oppose capitalism with socialism, an antagonistic system called upon to transcend it, and because in our struggle against foreign imperialism we are fulfilling our duty of solidarity with the revolutionary masses of Europe.»

organisatoriske konsekvenser, det vil få direkte konsekvenser for hvilken taktikk og strategi man utformer og anvender, og også hvilke kampformer man tar i bruk. Vi ser i essens det samme problemet som hos sosialpatriotene og «hovedsakelig antiimperialistene» når identitetspolitiske opportunister velger «marxismen», for å tjene snevre gruppe-interesser eller ens eget ego, og ikke for å hengi seg til å tjene folket av hele sitt hjerte, ved å legemliggjøre slagordet «proletarer i alle land, foren dere!». Som Marx og Engels sier:

«I hvilket forhold står kommunistene til proletarene i det hele tatt? (...) De har ingen interesser som skiller seg fra **hele** proletariatets interesser.»⁵⁵

I undertrykte land er vi patrioter, vi er for den nasjonale og demokratiske revolusjonen, som i vår epoke må ta form av nydemokratisk revolusjon, leda av proletariatet og som del av og i tjeneste for den proletariske verdensrevolusjonen. Vi er videre for å konstituere sosialistiske nasjoner på ruinene av de borgerlige nasjonene, slik Stalin og NKPs leder Emil Løvlien har slått det ettertrykkelig fast. Vi er videre for å forsvare det sosialistiske fedrelandet. Slik sett er vi patrioter. Men vi er ikke allment sett patrioter. Vi er ikke patrioter i enhver sammenheng, overfor enhver nasjon eller i ethvert spørsmål. Tvert om er vi som Lenin og Mao slår fast at kommunister må være: Vi er defaitister overfor vårt eget borgerskap og den borgerlige staten, når disse fører imperialistisk krig. Vi ønsker at de skal tape og vi vil til og med bidra direkte til deres nederlag! Dette forstås av borgerskapet som forræderi mot nasjonen, og vi må her presisere et *forræderi mot den borgerlige nasjonen*, men for oss er det en plikt overfor vår klasse: det internasjonale proletariatet, og overfor alle verdens folk, særlig de som undertrykkes og utbyttes av «vårt eget» borgerskap, og dermed mot folkemassene i vårt eget land.

De fleste innser det absurde i et prinsipp om generell patriotisme, ergo vil de fleste akseptere en nyansering og relativisering. Men hvor går grensen? For oss ser det ut til å være så enkelt som å trekke skillelinjen mellom de imperialistiske og de undertrykte nasjonene. Videre trekker vi også en grense mot den borgerlige snevre nasjonalismen, uansett, da denne tjener til å splitte proletariatet og folkemassene. Også i undertrykte land vil den snevre nasjonalismen være destruktiv: Den vil brukes til å hindre og sabotere proletarisk ledelse av den nydemokratiske revolusjonen, og dermed forhindre at revolusjonen lykkes i å kaste imperialismen ut. Et eksempel på noe lignende i imperialistiske land er hvordan snever svart nasjonalisme har vært til hinder for proletarisk revolusjonær ledelse av kampen for rettigheter som svarte masser har ført i USA. FBI har systematisk og bevisst brukt snever nasjonalisme til å undergrave den revolusjonære bevegelsen i USA.⁵⁶ Vi ser også Sametinget og de siste tiårenes norske politikk overfor det samiske folket i dette perspektivet, men vil ikke gå nærmere inn på dette i denne sammenhengen.

Mariátegui slo i Peru fast at indianerspørsmålet er et politisk spørsmål som ikke handler om etnisitet men om jord.⁵⁷ Stalin slo fast at de kulturautonomistiske sosialdemokratene gjorde det nasjonale spørsmålet til et kulturspørsmål i stedet for et spørsmål om makt; et politisk spørsmål. Vi ser det igjen og igjen hos Mats Alfred Olsen, for eksempel når han reduserer

⁵⁵ Marx og Engels, *Det kommunistiske manifest*. Vår uthevelse.

⁵⁶ Se for eksempel boka *Heavy Radicals: The FBI's Secret War on America - The Revolutionary Union / Revolutionary Communist Party 1968-1980*, 2015.

⁵⁷ Jose Carlos Mariátegui, *Seven Interpretative Essays on Peruvian Reality*, «Essay two: The Problem of the Indian» og «Essay three: The Problem of Land».

spørsmål om jordbruk, fiskeri, arbeidsliv og til og med miljø(!), til kulturelle-nasjonale spørsmål, til identitetspolitikk faktisk, konkret uttrykt i norsk nasjonalisme som en form for identitetspolitikk. Der slik tenkning vinner fram, vil den fortrenge marxismen-leninismen-maoismen og stå i veien for å etablere den i kommandoen for den proletariske revolusjonen. Slik tenkning kan lede en ut på alle slags småborgerlige blindspor og stå i veien for å henvende seg til de dypeste og bredeste massene. Slik tenkning vil også redusere spørsmålet om nasjonalisme og det nasjonale spørsmålet til en debatt om symboler og kulturuttrykk som flagg og hardingfele, brunost og bunader. Dette er i hovedsak avsporinger. Vi kunne ikke brydd oss mindre om hvilke klær folk pynter seg med, hvem de heier på i fotball-VM, eller hva slags pålegg de foretrekker på brødskiva.

Det nasjonale spørsmålet er et politisk spørsmål, det handler om makt, og forstår vi det slik så ser vi klart hvem som har makta i dagens norske nasjon, og hvilken interesse de har av nasjonalismen. Deres nasjonalisme trenger ikke vise seg i form av kulturelle markører og symboler, men kan like gjerne uttrykkes i kalde kalkulasjoner om norske interesser og det å bevare norsk velferd i Norge, for å bevare at «vi har det så godt i dette landet», og stille dette i motsetning til for eksempel det å ta imot mange flyktninger eller nedleggelse av oljeproduksjonen på norsk sokkel, eller som et forsvar av kvinner mot undertrykking i andre kulturer, eller som forsvar av velferdsstaten eller «integrasjonen» eller «norsk lønn i Norge». Kort sagt: Sosialpatriotene vil alt annet enn å angripe hovedfienden, alt annet enn å forene seg med de dypeste og bredeste massene.

Vi må velge en helt annen vei. Veiledet av vår ideologi, marxismen-leninismen-maoismen, med de universelt gyldige bidragene fra formann Gonzalo, setter vi den proletariske internasjonalsismen i kommando. Internasjonalsismen er kommunismens ånd, og vi må materialisere denne ånden i vår politiske praksis og i vår organisering. Dette er ikke forenelig med noen form for «progressiv nasjonalisme» eller «forsvar av fedrelandet». Den revolusjonære bevegelsen må, som Stalin slo fast, bygge på prinsipper, og den proletariske internasjonalsismen og kampen mot borgerlig nasjonalisme er grunnleggende prinsipper for marxister, i dag maoister. Internasjonalsismen er ikke bare en idé eller et ideal, den er et ideologisk prinsipp som må uttrykkes i en politisk linje og konkretiseres i den revolusjonære bevegelsens organisering og kamp, i dens taktikk, strategi og fokus.

Redaksjonen for tidsskriftet Røde Fane
Mai 2021

Litteratur

Ajit. «Against Avakianism». I *Naxalbari – Theoretical Journal of CPI (M-L) Naxalbari*, nr. 4 (juli, 2013): 6–82.
<https://www.bannedthought.net/India/CPI-ML-Naxalbari/Naxalbari-Magazine/Naxalbari-04.pdf>

Bernstein, Eduard. «The Coming Europe». I *Eduard Bernstein on Social Democracy and International Politics*, redigert av Marius S. Ostrowski. Basingstoke: Palgrave, 2018: 197–217.

Communist International, «On Frontwork in the Process of the Reconstitution», februar 2021.

<https://ci-ic.org/blog/2021/02/15/on-frontwork-in-the-process-of-the-reconstitution/>

Communist Party of India (Maoist). «Strategy and Tactics of the Indian Revolution». Ukjent utgivelsessted og -dato.

<http://www.bannedthought.net/India/CPI-Maoist-Docs/Founding/StrategyTactics-pamphlet.pdf>

Donortracker.org. «German Parliament adopts 2021 federal budget worth US\$568.8 billion with US\$14.6 billion for German Development Ministry». 2020.

<https://donortracker.org/policy-updates/german-parliament-adopts-2021-federal-budget-worth-us5688-billion-us146-billion>

Engels, Friedrich. *Familiens, privateiendommens og statens opprinnelse*. Oslo: Forlaget Ny dag, 1970.

Engels, Friedrich. «On the Question of Free Trade», 1888.

<https://www.marxists.org/archive/marx/works/1888/free-trade>

Hoftvedt, Stein. *AKP i norsk politikk*. Oslo: Kommunistisk Arbeiderforbund, 1978.

<https://tjen-folket.no/index.php/2021/02/11/stein-hoftvedt-akp-i-norsk-politikk/>

Hoxha, Enver. *Imperialism and the Revolution*. Tirana, 1979.

http://www.enver-hoxha.net/content/content_english/books/books-imperialism_and_revolution.htm

Lenin, V.I. *Imperialismen*. I *Utvalgte verker i 12 bind*. Bind 6. Oslo: Oktober forlag, 1976: 43–170.

Lenin, V.I. «Krigen og det russiske sosialdemokratiet». I *Utvalgte verker i 12 bind*. Bind 6. Oslo: Oktober forlag, 1976: 9–18.

Lenin, V.I. *Materialism and Empirio-Criticism: Critical Comment on a Reactionary Philosophy*. I *V.I. Lenin: Collected Works*. Bind 14. Moskva: Progress Publishers, 1962.

Lenin, V.I. «Om nasjonenes rett til sjølbestemmelse». I *Utvalgte verker i 12 bind*. Bind 5. Oslo: Oktober forlag, 1977: 143–215.

Lenin, V.I. «Om parolen om et Europas Forente Stater». I *Utvalgte verker i 12 bind*. Bind 6. Oslo: Oktober forlag, 1976: 24–28.

<http://arkiv.tjen-folket.no/Sentralt/view/10088.html>

Lenin, V.I. «Radikalismen» - *kommunismens barnesykdom*. Oslo: Forlaget Ny dag, 1969.

https://www.marxists.org/norsk/lenin/1920/radikalismen_en_barnesykdom

Lenin, V.I. «The State». I *Lenin: Collected Works*. Bind 29. Moskva: Progress Publishers, 1974: 470–488. Norsk versjon av ukjent oversetter/utgiver.
<https://tjen-folket.no/index.php/2020/08/01/lenin-staten>

Lippe, Just. *Norges kommunistiske partis historie*. Bind 1. NKP/Forlaget Ny Dag, 1963.
<https://www.nb.no/items/e7c164f6c29bfdd1ec51840d174a01a5>

Mao Zedong. «Noen erfaringer fra historia til partiet vårt», i *Verker i utvalg*. Bind 5. Oslo: Oktober forlag, 1977: 335–340.

Marx, Karl og Friedrich Engels. *Det kommunistiske manifest*.
<http://arkiv.tjen-folket.no/Sentralt/view/10653.html>

NTB. «Da Trond Andresen skrev om sin støtte til Marine Le Pen, ble det for mye for Klassekampen og Bjørgulv Braanen». Publisert på *Medier24* 15. desember 2016.
<https://m24.no/bjorgulv-braanen-klassekampen-marine-le-pen/da-trond-andresen-skrev-om-sin-stotte-til-marine-le-pen-ble-det-for-mye-for-klassekampen-og-bjorgulv-braanen/146326>

Olsen, Mats A. «Marxismen og det nasjonale spørsmålet». Publisert på *MLM Thoughts*. 27. mars 2021.
<https://mlmt.home.blog/2021/03/27/marxismen-og-det-nasjonale-sporsmalet>

Perus Kommunistiske Parti. «Den internasjonale linja». I *Partiets enhetsgrunnlag*. Forlaget Røde Fane, 2019: 105–143.
<https://tjen-folket.no/index.php/2019/02/07/den-internasjonale-linjen/>

Perus Kommunistiske Parti. «Linja for den demokratiske revolusjonen». I *Partiets enhetsgrunnlag*. Forlaget Røde Fane, 2019: 144–176.
<https://tjen-folket.no/index.php/2017/08/26/linjen-for-a-bygge-opp-revolusjonens-tre-verktoy/>

Perus Kommunistiske Parti, sentralkomiteen. «¡Desarrollemos la Creciente Protesta Popular!» Ukjent utgivelsessted, september 1979.
http://www.banderaroja.org/PCP/PCP_DESARROLLEMOS_LA_CRECIENTE.html

Røde Fane. «Tilbake til marxismen i det nasjonale spørsmålet – et oppgjør med sosialpatriotismen». Publisert på *Tjen Folket Media*. 26. september 2020.
<https://tjen-folket.no/index.php/2020/09/26/tilbake-til-marxismen-i-det-nasjonale-sporsmalet>

Rådet for den europeiske union. «Infographic - 2020 EU budget: Main areas». 2020.
<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/2020-eu-budget-areas>

Stalin, J.V. «Det nasjonale spørsmålet og leninismen». I *Marxismen og det nasjonale og koloniale spørsmålet*. Oslo: Oktober forlag, 1978: 249–260.

Stalin, J.V. «Marxismen og det nasjonale spørsmålet». I *Marxismen og det nasjonale og koloniale spørsmålet*. Oslo: Oktober forlag, 1978: 13–60.

https://www.akp.no/ml-historie/pdf/klassikerne/stalin/nasjonale_sporsmal.pdf

Stalin, J.V. «Origin and Character of the Second World War». 9. februar 1946.

<https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/1946/02/09.htm>

Steigan, Pål. «Hvorfor er småborgerskapet så tiltrukket av finansfyrstene?». Publisert på *steigan.no*. 11. mai 2021.

<https://steigan.no/2021/05/hvorfor-er-smaborgerskapet-sa-tiltrukket-av-finansfyrstene>

Sørensen, Knut Ø. «Sammenligninger av BNP mellom land», publisert av Statistisk sentralbyrå.

https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa_98/kap1.pdf

Tjen Folket Media. «Trump, populisme, fascisme og klasse». November 2016.

<http://arkiv.tjen-folket.no/Sentralt/view/12189.html>